

***Houden participerende wijkbewoners
delinquente jongeren in het gareel?***

**Een onderzoek naar de relatie tussen
jeugddelinquentie en wijkparticipatie.**

Universiteit Utrecht
Algemene Sociale Wetenschappen
Master Arbeid, Zorg, Welzijn: Beleid en Interventies
Masterthesis Onderzoek naar lokaal jeugdbeleid
Afstudeerbegeleider: drs. A.J.E.H. (Freek) Bucx
Tweede beoordelaar: Prof. Dr. C.H.C.J. (Carol) van Nijnatten
Astrid Dekker (3249808)
Juli 2009

VOORWOORD.....	4
1. SAMENVATTING.....	5
2. INLEIDING, THEORIE EN PROBLEEMSTELLING.....	6
2.1. Inleiding.....	6
2.2. Theoretische verkenning.....	8
2.2.1 Persoonsgebonden verklaringen.....	8
2.2.2 Omgevingsfactoren.....	9
2.2.2.1 De gelegenheidstheorie.....	11
2.2.2.2 Sociale cohesie.....	11
2.2.2.3 Sociale controle.....	12
2.2.2.4 Wijkbinding van jongeren.....	13
2.2.3 Wijkparticipatie.....	14
2.2.4 Jeugddelinquentie en wijkparticipatie.....	14
2.3 Probleemstelling.....	16
2.3.1 Doelstelling.....	16
2.3.2 Vraagstelling en hypotheses.....	16
3. ONDERZOEKSMETHODE.....	20
3.1 Dataverzameling.....	20
3.2 Meetinstrumenten.....	22
3.2.1 Afhankelijke variabele.....	22
3.2.2 Onafhankelijke variabelen.....	22
3.2.3 Controlevariabelen.....	23
4. RESULTATEN.....	26
4.1 Univariante beschrijving.....	26
4.2 Bivariate analyses en correlaties.....	30
4.3 Multipele regressieanalyses.....	31
5. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN.....	34
5.1 Conclusie en discussie.....	34
5.2 Sterke en zwakke punten en aanbevelingen voor vervolgonderzoek.....	37

5.3 Beleidsimplicaties	37
LITERATUURLIJST	38
BIJLAGEN	40
Bijlage 1. Artikel wijkkrant	40
Bijlage 2. Beschrijvingen van de gebruikte schalen	43
Bijlage 3 Tabellen	46
Tabel 5: Bivariate analyses en correlaties van jeugddelinquentie in drie categorieën.	46
Tabel 6: Correlatiematrix van jeugddelinquentie en gebruikte interval variabelen.....	47
Tabel 7: Correlatiematrix van jeugddelinquentie en gebruikte categoriale variabelen.....	48
Tabel 8: Regressieanalyses van jeugddelinquentie zonder sociale controle.....	48

Voorwoord

Mijn thesis is af. Tijd om het voorwoord te schrijven en een ieder te bedanken die het schrijven van de thesis en daarmee het succesvol afronden van mijn studie mogelijk heeft gemaakt. Eerst een woord van dank voor Freek Bucx, mijn begeleider. Dank voor het strakke tempo wat je aanhield om het onderzoek in vijf maanden (en een beetje) af te kunnen ronden. Je feedback was nuttig en nodig. Mijn medestudenten Fleur en Linda wil ik graag bedanken voor hun bijdrage aan de leuke studietijd, Gert voor zijn enthousiasme toen ik het niet meer zag zitten, Léos voor zijn internetverbinding. Peter, bedankt voor het idee en de mogelijkheid om fulltime te gaan studeren. Jetty en Elske, bedankt voor alle tijd, rust en ruimte die ik van jullie heb gekregen om te studeren. Dankzij jullie heb ik de eindstreep gehaald.

Astrid Dekker

Novy Hradek (CZ) juli 2009

1. Samenvatting

Dit onderzoek richt zich op de relatie tussen jeugddelinquentie en wijkparticipatie. Het terugdringen van jeugddelinquentie is een belangrijk aandachtspunt voor wetenschap en beleid. Wetenschappers zoeken naar verklaringen op wijkniveau, omdat het percentage jongeren dat delicten pleegt sterk verschilt per wijk (Rovers, 1997). Maar of en hoe de wijk de ontwikkeling van delinquent gedrag van jongeren beïnvloed is nog onderwerp van discussie (Sampson, Raudenbusch en Earls, 1999, zoals weergegeven in Jonkman, Boers, Van Dijk, e.a., 2006). Door processen van decentralisatie en deregulatie stimuleren beleidsmakers participatie van wijkbewoners om jeugddelinquentie te bestrijden (WRR, 2005).

De hoofdvraag van dit onderzoek is in hoeverre de mate van jeugddelinquentie samenhangt met de mate van wijkparticipatie en in hoeverre dit verband gemedieerd wordt door sociale cohesie, sociale controle en wijkbinding van de jongeren. Er zijn vier hypothesen opgesteld.

Hypothese 1: Naarmate er meer wijkparticipatie is, is er minder jeugddelinquentie in de wijk.

Hypothese 2a, 2b en 2c: Het negatieve verband tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie wordt gemedieerd door a) sociale cohesie, b) sociale controle en c) wijkbinding van de jongeren.

Er is een cross-sectioneel onderzoek uitgevoerd in Capelle aan den IJssel. Door middel van enquêtes zijn gegevens verzameld zowel onder 1472 jongeren als onder 442 wijkbewoners. Uit de multiële regressieanalyses blijkt dat er geen directe en indirecte negatieve samenhang is tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie, gemedieerd door sociale cohesie, sociale controle en wijkbinding van de jongeren. De hypothesen zijn dus verworpen. Wel blijkt wijkbinding van de jongeren negatief samen te hangen met jeugddelinquentie. Bij een sterkere wijkbinding van de jongeren vertonen jongeren minder delinquent gedrag. Ook blijkt wijkparticipatie samen te hangen met jeugddelinquentie, maar de richting van dit laatste verband is positief. Voor deze onverwachts positieve richting van samenhang zijn mogelijke verklaringen gevonden. Het kan zijn dat wijkbewoners pas gaan participeren als er sprake is van veel jeugddelinquentie in een wijk en dat wijkparticipatie door beleidsmakers bevorderd wordt in wijken waar al een hoge mate van jeugddelinquentie is. Pas na verloop van tijd zal het verwachte negatieve effect van wijkparticipatie op jeugddelinquentie zichtbaar zijn. De mate waarin wijkparticipatie jongeren uitsluit kan een andere mogelijke verklaring zijn voor de positieve samenhang. Als jongeren zich buitengesloten voelen, omdat de wijkparticipatie niet voldoende op hen gericht is, kunnen ze zich buitengesloten voelen en meer delinquent gedrag vertonen. Tenslotte kunnen de resultaten erop wijzen dat er, naast een positief verband tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie ook sprake is van een negatief verband tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie, maar in cross-sectioneel onderzoek zijn deze verbanden moeilijk uit elkaar te houden. Longitudinaal onderzoek is nodig om meer inzicht te verkrijgen. Verder blijkt uit het onderzoek dat het percentage eenoudergezinnen in de wijk vermoedelijk samenhangt met jeugddelinquentie en gemedieerd wordt door sociale controle. Tot slot levert het onderzoek bevestiging op dat de persoonsgebonden factoren leeftijd, geslacht, schooltype en het opgroeien in een eenoudergezin voorspellers zijn van de mate van jeugddelinquentie in een wijk.

2. Inleiding, theorie en probleemstelling

2.1. Inleiding

Deze masterthesis gaat over de relatie tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie in de wijk. In de wijkkrant van de wijk waarin ik woon schreef de wijkagent in januari 2009, vlak voor de start van mijn afstudeeropdracht, een artikel over jeugddelinquentie¹. Wijkbewoners klagen bij hem over vernieling en geweld door de jongeren. In zijn schrijven legt hij uit dat jongeren nu eenmaal graag rondhangen op straat in groepjes, dat dit van alle tijden is en voor hun ontwikkeling heel goed kan zijn. Hij geeft de diversiteit van “hangjongeren” aan qua sekse, etniciteit en sociaaleconomische achtergrond. Ook gaat hij in op de veranderende wijkcontacten: er wordt nu vaak anoniem bij hem geklaagd en de jongeren zelf worden niet meer rechtstreeks aangesproken door de wijkbewoners. Hij roept de wijkbewoners op om, alleen of in groepsverband, wat vaker zelf met de jongeren in gesprek te gaan. Tot slot spreekt hij ook nog de ouders aan en vraagt om meer toezicht door jongeren van 12 en 13 gewoon 's avonds laat thuis te houden, zodat ze ook niet met de verkeerde vrienden in aanraking kunnen komen. Ik vond het een mooi praktijkvoorbeeld wat goed aansluit bij dit onderzoek naar jeugddelinquentie in de wijk. De wijkagent laat de complexiteit van jeugddelinquentie zien en hanteert een probleemgerichte aanpak. Hij geeft aan dat de meerdere partijen in de wijk, ouders, jeugdigen, wijkbewoners en de politie, hun inzet moeten tonen om het delinquente gedrag van jongeren aan te pakken.

Het probleem van jeugddelinquentie speelt niet alleen in mijn wijk. In Nederland maken veel jongeren zich schuldig aan delinquent gedrag: bijna de helft van alle jongeren van 12 tot en met 17 jaar geeft aan wel eens een strafbaar feit te hebben gepleegd, zoals geweldpleging, bedreiging, vernieling of diefstal (Junger-Tas, Steketee en Mol, 2008). Jeugddelinquentie wordt in dit onderzoek gebruikt als verzamelbegrip voor strafbare, criminele gedragingen, zoals vernieling, diefstal en geweld door jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar.

De gevolgen van jeugddelinquentie kunnen groot zijn voor zowel dader, slachtoffer en voor de maatschappij. De delinquente jongeren vormen een steeds zwaardere belasting voor overheidsinstanties, de bevolking voelt zich steeds onveiliger in eigen huis en in openbare ruimten (Loeber, Slot en Sergeant, 2001, Lupi, 2005) en er ontstaat onderling wantrouwen tussen wijkbewoners (Sampson en Raudenbusch, 2004).

Het terugdringen van jeugddelinquentie is een belangrijk aandachtspunt voor wetenschappers en beleidsmakers. Bij het zoeken naar verklaringen ging de wetenschap lange tijd uit van persoonsgebonden factoren, kenmerken van de jongeren zelf, zoals hun leeftijd of opleidingsniveau of een aangeboren gedragsstoornis. Recentelijk is er ook meer aandacht voor omgevingsfactoren, zoals de invloed van het gezin, de school, de vriendenkring en de wijk. Dit onderzoek richt zich op de wijk als omgevingsniveau voor het zoeken van verklaringen voor verschillen in de mate van jeugddelinquentie per wijk. De wijk is gedefinieerd als een eenheid op basis van postcodes. In praktijk komt dit vaak overeen met een stadsdeel, een geografische indeling afgebakend door wegen, spoorwegen of water. In de literatuur en in de volksmond wordt ook vaak over buurten gesproken. Buurten geven echter meer de belevingswereld van de bewoners aan, delen van wijken of enkele

¹ Voor gehele tekst, zie bijlage 1.

straten binnen een wijk aangeduid (WRR, 2005). Omdat een buurt een subjectieve beleving is, wordt in dit kwantitatieve onderzoek de objectieve indeling van de wijk aangehouden. Het percentage jongeren dat delicten pleegt kan per wijk sterk verschillen (Rovers, 1997) en jeugddelinquent gedrag blijkt vaak plaats te vinden in de eigen wijk (Junger-Tas e.a., 2008). Of dit verklaard kan worden door factoren op wijkniveau is onderwerp van meerdere studies. “De wijk waarin kinderen opgroeien blijkt van veel grotere betekenis voor hun sociale gedrag dan lange tijd gedacht is” concluderen (Junger-Tas e.a., 2008, p.147). Rovers daarentegen vindt in zijn onderzoek juist dat de wijk nauwelijks invloed heeft op het delinquente gedrag van jongeren. Volgens hem blijft delinquentie een fenomeen dat op individueel niveau verklaard dient te worden. De invloed van de wijk op jeugddelinquentie blijft dus nog een onderwerp van de wetenschappelijke discussie of zoals Sampson, Raudenbusch en Earls (1997, zoals weergegeven in Jonkman e.a., 2006, p.22) het formuleren: “De invloed van de wijk op het gedrag van jongeren is complex en onze kennis erover staat echter nog in de kinderschoenen.”

Ook beleidsmakers richten zich op een verlaging van de mate van jeugddelinquentie. Door processen van deregulering en decentralisatie wordt algemeen beleid steeds vaker vervangen door een gebiedsgerichte aanpak op wijkniveau (Fokkema en Krebber, 1991, zoals weergegeven in Van Marissing, Bolt en Van Kempen, 2004). Participatie van burgers om draagvlak en betrokkenheid te vergroten is kenmerkend voor deze gebiedsgerichte aanpak. Voor het bestrijden van jeugddelinquentie wordt ook vaak wijkgericht gewerkt met participatie van wijkbewoners door de overheid, zoals de wijkagent laat zien. Ook Communities That Care (voortaan CTC) is een door de overheid geïntroduceerde, wijkgerichte preventiestrategie gericht op het verminderen van probleemgedrag onder jongeren, zoals jeugddelinquentie. Bij projecten van CTC zoals Homestart, Thuis op Straat, Marokkaanse Buurtvaders en Buurtpreventieteams wordt met de vrijwillige inzet van wijkbewoners gewerkt (Ince, Beumer, Jonkman e.a., 2004). “Door projecten als CTC dienen ontmoetingsplekken gecreëerd te worden en wijkbewoners te worden aangezet tot het doen van vrijwilligerswerk” (Lupi, 2007, p.110). Er wordt dus een verband verondersteld tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie. De relatie tussen jeugddelinquentie en wijkparticipatie wordt in deze thesis theoretisch en empirisch onderzocht.

2.2. Theoretische verkenning

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste theorieën voor het verklaren van jeugddelinquentie besproken. Vanuit bijvoorbeeld de psychiatrie en psychologie zijn persoonsgebonden verklaringen bekend. Deze zullen in §2.2.1 worden beschreven. In §2.2.2 wordt, met theorieën vanuit de sociologie en criminologie, gekeken naar omgevingsfactoren bij het zoeken naar verklaringen voor jeugddelinquentie. Achterliggend idee bij het zoeken naar verklaringen op omgevingsniveau is dat de mens doelgerichte actor is en dat (anti)sociaal gedrag aangeleerd wordt, doordat men in de omgang met anderen patronen en vaardigheden leert (Sutherland en Cressey, 1978, zoals weergegeven in Jonkman e.a., 2006). De omgeving kan op twee manieren het delinquente gedrag van jongeren beïnvloeden (Wikström, 2006, zoals weergegeven in Junger-Tas e.a., 2008). De omgeving kan een context voor handelen zijn, zoals de gelegenheidstheorie veronderstelt (§2.2.2.1) en de omgeving kan een context voor ontwikkeling van delinquent gedrag. Voor de invloed op de ontwikkeling van delinquent gedrag worden drie verklarende mechanismes beschreven: sociale cohesie (§2.2.2.2), sociale controle (§2.2.2.3) en wijkbinding van de jongeren (§2.2.2.4). In §2.2.3 wordt wijkparticipatie geïntroduceerd en in §2.2.4 wordt gekeken hoe op grond van de theorieën samenhang verondersteld kan worden tussen jeugddelinquentie en wijkparticipatie.

2.2.1 Persoonsgebonden verklaringen

Uit de literatuur komen meerdere persoonsgebonden verklaringen naar voren die gerelateerd zijn aan jeugddelinquentie. Deze verklaringen zijn uit empirisch onderzoek naar voren gekomen en in veel onderzoeken bevestigd (bijvoorbeeld Van der Laan en Blom, 2005, Traas, 2006, Junger-Tas e.a., 2008).

Het geslacht van de jongere blijkt een verklaring voor delinquent gedrag te zijn. Naar sekse verdeeld blijkt het aandeel jeugdcriminaliteit door meisjes, vergeleken met dat van jongens, zeer gering. Junger-Tas e.a. (2008) dragen het verschil in controle door ouders als verklaring hiervoor aan. Niet alleen het geslacht speelt een rol, ook leeftijd kan een verklaring voor het delinquente gedrag zijn. Door de ontwikkelingsfase waarin jongeren zich bevinden, kunnen ze delinquent gedrag gaan vertonen. Ze zijn op zoek naar wie ze zijn, wie ze willen worden en ze experimenteren met risicogedrag. Voor de meeste jongeren geldt dat ze geen delinquent gedrag meer vertonen als ze volwassen zijn (Erikson, 1985, zoals weergegeven in Jonkman e.a., 2006). Jongeren in de leeftijd van 10 tot 13 jaar plegen significant minder delicten dan jongeren in de leeftijd van 14 tot 17 jaar (Van der Laan en Blom, 2005). De verschillen in mate van delinquentie onder jongeren kunnen ook deels verklaard worden door het opleidingsniveau. Jongeren die VWO volgen plegen significant minder delicten dan jongeren die het VMBO of HAVO volgen (Van der Laan en Blom, 2005, Junger-Tas e.a., 2008). Etniciteit speelt een complexe rol bij jeugddelinquentie. Uit officiële en politieke cijfers blijkt dat jongeren uit etnische minderheidsgroepen vaker delinquent gedrag vertonen dan autochtone jongeren (Bovenkerk, 1991 zoals weergegeven in Traas, 2006, Junger, Wittebrood en Timman, in Loeber e.a., 2001). Angenent (1997, zoals weergegeven in Traas, 2006) noemt een aantal factoren waardoor allochtone jongeren een grotere kans maken in de criminaliteit terecht te komen dan autochtone jongeren. Veel migranten wonen in een

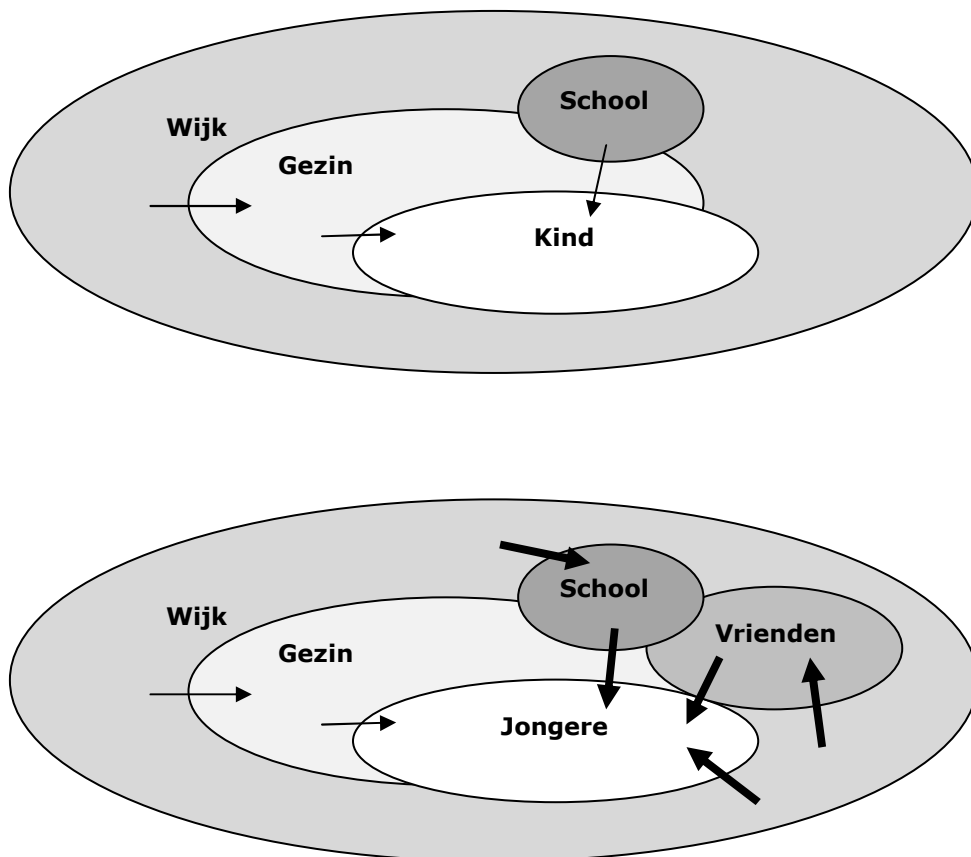
stedelijke woonwijk met een lage sociaal economische status, slechte woonomstandigheden en een concentratie van problemen als werkloosheid, armoede en slecht onderwijssituatie. De gezinnen zijn over het algemeen groter en de ouders minder vertrouwd met de Nederlandse samenleving. Schooluitval is bij deze jongeren relatief groot en daardoor is het opleidingsniveau verhoudingsgewijs laag. Al deze omstandigheden versterken de risicofactoren voor delinquent gedrag onder allochtone jongeren. Uit empirisch onderzoek van Junger-Tas e.a. (2008) blijkt het verband tussen etniciteit en jeugddelinquentie zwak, en vooral te gelden voor zwaardere delicten en voor tweede generatie etnische jongeren. Tot slot blijkt uit recent empirisch onderzoek in Nederland dat jongeren uit een eenoudergezin significant vaker delinquent gedrag vertonen (Junger-Tas e.a., 2008, Weijters, 2008). Gottfredson en Hirschi (1990, zoals weergegeven in Rutenfrans en Terlouw, 1994) geven hiervoor het beperkt toezicht van de ene ouder als verklaring. De alleenstaande ouder kan minder toezicht uitoefenen, omdat een groot deel van de tijd besteed wordt aan het economisch onderhoud van het gezin en er minder tijd is voor de opvoeding. Ook mist een alleenstaande ouder steun van een andere volwassene in de opvoeding. Junger-Tas e.a. (2008) dragen eveneens een gebrek aan ouderlijke controle als verklaring aan voor het verband tussen opgroeien eenoudergezin en jeugddelinquentie. Leeftijd, geslacht, schooltype, etniciteit en het opgroeien in een eenoudergezin zijn persoonsgebonden verklaringen die de kans op jeugddelinquentie beïnvloeden en zullen als controlevariabelen in dit onderzoek worden meegenomen.

2.2.2 Omgevingsfactoren

Het belang van de context voor de ontwikkeling van het gedrag van jongeren kan worden afgeleid uit de theorie van Bronfenbrenner (1979, zoals weergegeven in Jonkman e.a., 2006). Kinderen groeien op in verschillende sociale omgevingen, zoals gezin, school, vriendenkring en de wijk. Om het gedrag van de jongeren te kunnen verklaren, moeten al deze contexten worden meegenomen. Het delinquente gedrag van jongeren kan volgens deze theorie dus verklaard worden door naar invloeden uit zowel gezin, school, vriendenkring en wijk te kijken. Het gezin is het eerste opvoedingsdomein waar een kind mee te maken krijgt. Het kind ontvangt er liefde en bescherming en leert er vaardigheden, normen en waarden en sociale en culturele regels. Op school, het tweede opvoedingsdomein leert het kind nieuwe sociale en cognitieve vaardigheden. Met deze kennis worden ze sociaal volwassen en economisch zelfstandig. Het derde opvoedingsdomein zijn de vrienden. Samen met hun vrienden kunnen jongeren zich onttrekken aan het gezag van de ouders en experimenteren met ander gedrag, wat belangrijk is voor de ontwikkeling van hun identiteit. De wijk is het vierde opvoedingsdomein. Kinderen groeien op in de wijk, gaan er naar school, leren er hun vrienden kennen. De wijk geeft jongeren het gevoel ergens bij te horen en draagt bij aan de vorming van hun identiteit (Ince e.a., 2004).

Sampson en Laub (1993) hebben in hun levenslooptheorie de veranderingen in de levensloop van individuen door de jaren heen toegevoegd aan het model van Bronfenbrenner. Tijdens de levensloop zijn er verschillende inter-acterende contexten waarin delinquent gedrag kan ontstaan, continueren of veranderen. Voor een kind tot 12 jaar en voor een jongere van 12 tot en met 17 jaar zijn deze contexten weergegeven in figuur 1 (gebaseerd op "nested domains of influences" uit Loeber, 2001, p. 141). Waar een jonger kind vooral beïnvloed wordt door het gezin en de basisschool, wordt naarmate het

kind ouder wordt, de invloed van de wijk groter. Behalve door het gezin wordt de jongere nu ook beïnvloed door de middelbare school en vriendenkring. De basisschool van een kind bevindt zich vaak in de buurt. De middelbare school en de vrienden van een jongere staan meer onder invloed van de wijk. De wijk heeft zo indirecte invloed op de jongeren. Naarmate jongeren ouder en steeds mobieler worden, gaan ze zich steeds meer zelfstandig door de wijk verplaatsen, waarmee ze ook onder directe invloed van de wijk komen. Een jongere komt dus in toenemende mate onder invloed van de wijk te staan.

Figuur 1.

Toenemende directe en indirecte invloed van de wijk op de jongere.

Hawkins en Catalano (1992, zoals weergegeven in Jonkman e.a., 2006) verklaren met hun sociale ontwikkelingsmodel het al dan niet delinquent gedrag vanuit de ontwikkeling van de jongere, de omgeving en vanuit onderliggende factoren. Daarmee doelen ze op de combinatie van risico- en beschermende factoren uit de verschillende contexten die invloed heeft op de ontwikkeling van delinquent gedrag. Risicofactoren vergroten de kans op delinquent gedrag, beschermende factoren verkleinen de kans op delinquent gedrag. Beschermende factoren in de wijk zijn voorzieningen voor jongeren en vrijetijdsactiviteiten en risicofactoren in de wijk zijn geringe onderlinge contacten en betrokkenheid bij de wijk. Risico- en beschermende factoren op wijkniveau kunnen samen met risico- en beschermende factoren van de andere contexten zorgen voor de ontwikkeling van gezond of delinquent gedrag.

De wijk is dus voor jongeren, in hun fase van de levensloop, een belangrijke omgeving met een combinatie van risico- en beschermende factoren, waar delinquent gedrag kan ontstaan. De wijk kan op twee manieren het delinquente gedrag van jongeren beïnvloeden (Wikström, 2006, zoals weergegeven in Junger-Tas e.a., 2008). De wijk kan een context voor handelen zijn, zoals de gelegenheidstheorie veronderstelt en de wijk kan een context voor ontwikkeling van delinquent gedrag door sociale cohesie, sociale controle en wijkbinding van de jongeren.

2.2.2.1 De gelegenheidstheorie

Situationele- of gelegenheidstheorieën veronderstellen dat het plegen van delicten vooral afhangt van actuele situatiespecifieke kenmerken (Van der Laan & Blom, 2006). Het idee is dat de motivatie om delicten te plegen voortkomt uit de actuele situatie waarin iemand terecht komt en niet afhangt van individuele kenmerken. In principe kan volgens deze theorieën iedereen worden gemotiveerd tot delinquente handelingen. Cohen en Felson (1979, zoals weergegeven in Rovers, 1997, Junger-Tas, Cruyff, Van de Looij-Jansen e.a. (2003) zoals weergegeven in Overdijk-Francis en Verheyden, 2003) kijken naar de situationele context van het delinquente gedrag. In hun gelegenheidstheorie stellen ze dat het gelijktijdig vóórkomen van een gemotiveerde potentiële dader en een geschikt doel dat beperkt of niet gecontroleerd wordt, de kans op het plegen van een delict verhoogt. Door grote economische en sociale ontwikkeling, zo stellen zij, is de gelegenheid tot het plegen van delicten sterk toegenomen in de afgelopen decennia. In wijken wordt de gelegenheid bijvoorbeeld beïnvloed door processen van individualisering en verhoogde deelname van vrouwen aan het arbeidsproces. Het toezicht in openbare ruimtes is verminderd en scholen en winkels zijn grootschalig en anoniemer geworden. Door deze ontwikkelingen zijn er steeds meer gelegenheden gekomen om delinquent gedrag te vertonen. Naarmate de jongeren ouder worden, neemt de controle van ouders en school af en begeven de jongeren zich vaker zelfstandig door de wijk. Ook nemen bij jongeren de contacten met (delinquente) leeftijdsgenoten toe, waardoor ze eerder gemotiveerd zullen zijn en daardoor dus ook vaker in de gelegenheid komen om delinquent gedrag te vertonen.

2.2.2.2 Sociale cohesie

Een andere mogelijke verklaring voor het verband tussen omgeving en de ontwikkelingen van delinquentie wordt gegeven door Emile Durkheim (1893, zoals weergegeven in Ultee, Arts en Flap, 2001, p.81). Hij bestudeerde de verandering in de samenleving in de tijd van de Franse Revolutie, de opkomst van de industrialisatie en de daarmee gepaard gaande verstedelijking. Hij vroeg zich af hoe mensen vreedzaam kunnen samenleven en niet gewelddadig worden naar elkaar of zichzelf. De bestaande solidariteit met instituties als gezin, dorp en kerk brokkelde af, maar er ontstond geen situatie van wanorde en geweld. Mensen werden weer afhankelijk van elkaar, doordat er een andere, nieuwe vorm van solidariteit ontstond. Mensen bleven bindingen aangaan in wat Durkheim noemt intermediaire groeperingen, groepen binnen de samenleving met een bepaalde cultuur of structuur, zoals een gezinsverband of een politiek of godsdienstig verband, waardoor de sociale orde gehandhaafd werd. Durkheim veronderstelde dat blijkbaar iedere samenleving een bepaalde samenhang vertoont en uit intermediaire groeperingen bestaat en bepaalde

algemeen gedeelde normen en waarden kent. Naarmate leden van een intermediaire groepering hechter geïntegreerd zijn in deze intermediaire groepering, zullen de leden de normen en waarden van de samenleving meer naleven, wat resulteert in meer samenhang in die samenleving. Meer samenhang in een samenleving blijkt uit minder geweld tegen anderen en uit minder geweld tegen zichzelf. Deze samenhang noemt Durkheim sociale cohesie. Naarmate een intermediaire groepering in een samenleving normen en waarden heeft die geweld minder sterk afkeuren of zelfs goedkeuren, zal de kans op geweld groter zijn. Deze theorie is bekend geworden als het structureel functionalisme van Durkheim.

Door het hebben van een eigen bepaalde cultuur en structuur, kan de wijk als een intermediaire groepering in de samenleving worden gezien. Op grond van het structureel functionalisme kan worden afgeleid dat naarmate de bewoners van een wijk sterker geïntegreerd zijn, ze de normen en waarden die er in die wijk zijn, meer naleven, zodat de sociale cohesie in een wijk sterker is en de mate van jeugddelinquentie dus lager zal zijn. Als er in een wijk normen en waarden zijn die delinquent minder sterk afkeuren, kan in deze wijken de mate van jeugddelinquentie dan juist hoger zijn. Sociale cohesie kan gezien worden als de "interne bindingskracht van een sociaal systeem" (Schuyt, 1997, zoals weergegeven in Van Marissing, 2008). De mate van sociale cohesie kan dus een voorspeller van jeugddelinquentie in de wijk zijn als de normen en waarden delinquent gedrag afkeuren.

2.2.2.3 Sociale controle

Sociale controle is het aanspreken van groepsleden op afwijkend gedrag of belonen van conformerend gedrag. Sociale controle kan een onderdeel van sociale cohesie zijn, maar sociale cohesie heeft ook dimensies van sociale interacties, solidariteit en binding (Forrest en Kearns, 2001, zoals weergegeven in Van Marissing, 2008). Sociale controle komt zowel in de theorie van Shaw en McKay (1969, zoals weergegeven door Jonkman, e.a., 2006, Rovers, 1997) en Sampson e.a. (1997) als verklarend mechanisme voor jeugddelinquentie naar voren. Deze theorieën richten zich al op wijkniveau.

Shaw en McKay (1969, zoals weergegeven door Jonkman e.a., 2006, Rovers, 1997) bestudeerden de veranderingen in wijken onder invloed van moderniseringsprocessen in de jaren '60 van de vorige eeuw in Chicago. De bevolkingssamenstelling in wijken veranderde in hoop tempo: er kwamen meer mensen met lagere inkomens en er ontstonden concentraties van minderheden. Deze veranderingen, hoge verhuismobiliteit, concentratie van minderheden en lage sociaaleconomische status, zorgden volgens hen niet direct voor meer delinquentie, maar voor minder sociale organisatie in de wijk. De sociale desorganisatie leidde tot minder sociale controle, tot het verlies van normen en waarden en van traditionele gedragspatronen en zelfs tot normalisering van criminaliteit in wijken. Zij concludeerden dat des te hoger de sociale desorganisatie in een wijk is, des te lager de sociale controle is, des te hoger de mate delinquentie in een wijk is. Deze theorie is bekend geworden als de sociale desorganisatietheorie en is in meerdere empirische onderzoeken bevestigd (Rovers, 1997). Uit Nederlands onderzoek blijken een lage sociaaleconomische status, hoge verhuismobiliteit, concentratie van minderheden (Junger-Tas e.a., 2008) en een groot aantal eenoudergezinnen in een wijk (Weijters, 2008) belangrijke sociale desorganisatiefactoren in een wijk te zijn. Deze factoren hebben dus indirect invloed op jeugddelinquentie omdat ze de sociale desorganisatie en daarmee de sociale controle in een wijk beïnvloeden.

Sampson e.a. (1997) bestudeerden de samenhang tussen fysieke verloedering en delinquentie in wijken. Volgens hen is het niet de verloedering van een wijk die leidt tot delinquentie, maar het gebrek aan sociale controle en sociaal vertrouwen wat leidt tot zowel verloedering als delinquentie. Verloedering en delinquentie zijn dus niet de oorzaak van een gebrek aan sociale controle, maar een gevolg van gebrek aan sociale controle. Sociale controle en sociaal vertrouwen voegden ze samen tot het begrip "collective efficacy". Het geeft de mate aan waarin wijkbewoners in staat zijn om door actiebereidheid gedeelde normen en waarden en veiligheid te handhaven. Collective efficacy blijkt in hun onderzoek negatief samen te hangen met delinquent gedrag.

Sociale controle is nu in drie theorieën naar voren gekomen. Een gebrekkige sociale controle in de wijk kan leiden tot situaties die, als er tegelijk een gemotiveerde dader is, gelegenheid bieden voor het plegen van delicten volgens de gelegenheidstheorie van Cohen en Felson (1979, zoals weergegeven in Rovers, 1997). Het gebrek aan sociale controle in de wijk is dan geen verklarend mechanisme voor het delinquent gedrag, maar een verklaring voor het ontstaan van een gelegenheid. Zowel de sociale desorganisatietheorie (Shaw en McKay, 1969, zoals weergegeven door Jonkman e.a., 2006, Rovers, 1997) en de theorie van collective efficacy (Sampson e.a., 1997) gebruiken sociale controle in de wijk juist wel als verklarend mechanisme voor de mate van jeugddelinquentie in een wijk. Tot slot kan volgens de theorie van Hirschi, die hierna besproken wordt, sociale controle er toe leiden dat jongeren zelf meer binding met de wijk ervaren en daardoor voor minder delinquent gedrag vertonen. De mate van wijkbinding van de jongeren is dan het verklarende mechanisme voor de mate van jeugddelinquentie.

2.2.2.4 Wijkbinding van jongeren

Hirschi (1969, zoals weergegeven in Jonkman e.a., 2006, Junger-Tas e.a., 2008) geeft met zijn sociale controletheorie een theoretische verklaring voor delinquent gedrag. Hij gaat er vanuit dat de binding die mensen hebben opgebouwd met hun omgeving hen afhoudt van delinquent gedrag. Hoe sterker de binding, hoe meer ze te verliezen hebben en omgekeerd, hoe zwakker de banden, des te minder er te verliezen is, des te groter de kans op delinquent gedrag. Dus hoe meer een jongere zich gebonden voelt aan bijvoorbeeld gezin, school of buurt, des te meer zal hij zich onderwerpen aan de sociale controle van deze omgeving waaraan hij zich gebonden voelt, des te minder delinquent gedrag zal hij of zij vertonen, omdat hij of zij de binding niet verliezen wil. Deze binding bestaat volgens Hirschi uit vier dimensies. De eerste dimensie die hij onderscheidt is attachment (gehechtheid). Hieronder verstaat hij binding met significante anderen, zoals ouders, leerkrachten, vrienden. De tweede dimensie is commitment (gebondenheid) en de binding loopt dan via inzet in conformerende subsystemen, zoals school. De derde dimensie is involvement (betrokkenheid) door actief deel te nemen aan conformerende sociale activiteiten, zoals een voetbaltoernooi in de wijk. De laatste dimensie noemt hij beliefs (overtuiging): affectieve binding door acceptatie van algemene normen en waarden. Zijn theorie is vaak empirisch bevestigd (Junger-Tas e.a., 2008). De mate van binding van de jongere aan de wijk is dus volgens Hirschi een verklaring voor de mate van jeugddelinquentie.

Samenvattend zien we in deze theoretische verkenning dat zowel persoonsgebonden als omgevingsfactoren een verklaring voor jeugddelinquent gedrag kunnen geven. De wijk is voor jongeren, in hun fase van de levensloop, een belangrijke omgeving waar delinquent gedrag kan ontstaan. De wijk kan gelegenheid bieden en sociale cohesie, sociale controle en de mate van wijkbinding van de jongeren kunnen verklarende mechanismes zijn op wijkniveau voor de mate van jeugddelinquentie.

2.2.3 Wijkparticipatie

Om de bindingen in en met de wijk te vergroten is participatie van wijkbewoners een instrument voor beleidsmakers. (WRR, 2005). Participatie op wijkniveau kan plaatsvinden door zeggenschap, controle, inzet en betrokkenheid (Lupi, 2007, p.28). Als voorbeelden van participatie van wijkbewoners noemt ze: “het lezen van een wijkkrant, het tekenen van petitie’s, het gezamenlijk vegen van de stoep, politieke participatie, lidmaatschap van lokale belangenverenigingen en actiebereidheid.” Van Marissing (2008) constateert eveneens grote diversiteit in de manier waarop bewoners in hun wijk kunnen participeren en maakt onderscheid tussen formele en informele participatie. Zo kunnen wijkbewoners een formele positie innemen in een wijkraad, maar ook informeel participeren door deelname aan sociale activiteiten in de wijk. Beide definities van wijkparticipatie kunnen worden verenigd in de volgende definitie: Wijkparticipatie is de formele en informele deelname van wijkbewoners aan activiteiten in de wijk door zeggenschap, controle, inzet en betrokkenheid.

2.2.4 Jeugddelinquentie en wijkparticipatie

In §2.2.2 hebben we gezien hoe jeugddelinquentie op wijkniveau verklaard kan worden. Welke rol kan wijkparticipatie hierbij spelen?

Een verband tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie wordt verondersteld als wijkparticipatie gebruikt wordt bij preventief beleid tegen jeugddelinquentie. Catalano en Hawkins (1996, zoals weergegeven in Jonkman e.a., 2006) richten zich met hun wijkgerichte CTC programma’s op samenwerking tussen burens, aanpassing van de inrichting en aankleding van de wijk, introductie van wijkteams en het inzetten van non-professionele coaches. “Door projecten als Communities That Care dienen ontmoetingsplekken gecreëerd te worden en wijkbewoners te worden aangezet tot het doen van vrijwilligerswerk” (Lupi, 2007, p.110).

Het verband tussen jeugddelinquentie en wijkparticipatie kan theoretisch worden afgeleid worden uit de gelegenheidstheorie van Felson en Cohen (1979, zoals weergegeven in Junger-Tas e.a., 2003 in Overdijk-Francis, 2003). Deze theorie gaat uit van het gelijktijdig voorkomen van gemotiveerde daders en onbewaakte doelen. Door het inzetten van wijkteams en buurtpreventieteams zullen er minder onbewaakte doelen in de wijk zijn, omdat de wijkbewoners voor bewaking en controle zorgen. Hierdoor zijn er minder situaties die gelegenheid bieden. Ook kan door wijkparticipatie de motivatie van de jongeren om delinquent gedrag te vertonen afnemen. Als ze bijvoorbeeld betrokken zijn geweest bij de inrichting van een speelveldje, is de verwachting dat ze minder gemotiveerd zullen zijn om vernielingen aan te brengen bij iets wat ze zelf mede tot stand hebben gebracht. Hetzelfde geldt als er veel sociale activiteiten voor jongeren worden georganiseerd door vrijwillige

wijkbewoners. Als er regelmatig voetbalwedstrijden georganiseerd worden op een veldje, zullen ze naar verwachting minder gemotiveerd zijn om het veldje te vernielen. Wijkparticipatie kan dus zowel de gemotiveerdheid van de dader als de bewaking van het doel beïnvloeden en als dat gelijktijdig voorkomt, zorgen voor minder delinquentie in de wijk.

Het verband kan ook worden afgeleid met behulp van het structureel functionalisme van Durkheim (1893, zoals weergegeven in Ultee e.a., 2001). Bij wijkparticipatie worden bijvoorbeeld non-professionele coaches geworven in de wijk en ingezet bij gezinnen met opvoedproblemen in dezelfde wijk. Ook kan wijkparticipatie worden ingezet voor meer solidariteit, bijvoorbeeld door het organiseren van straatfeesten of buurtpreventie. Door deze formele en informele betrokkenheid en zeggenschap lossen wijkbewoners dan gezamenlijk problemen in de wijk op. Volgens de theorie van Durkheim geldt dan hoe meer sociale contacten en solidariteit, des te beter wijkbewoners geïntegreerd zijn in hun wijk, des te meer gedeelde normen en waarden zullen er zijn en nageleefd worden, des te meer sociale cohesie er zal zijn in een wijk is, des te minder jeugddelinquentie zal er zijn. De gedeelde normen en waarden moeten dan wel delinquent gedrag afkeuren. Dus hoe meer de normen en waarden in een wijk delinquent gedrag afkeuren, des te minder jeugddelinquentie zal er zijn.

Het verband tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie kan theoretisch gezien ook lopen via sociale controle. Volgens de sociale desorganisatietheorie van Shaw en McKay (1949, zoals weergegeven in Jonkman e.a., 2006) leidt sociale desorganisatie tot minder sociale controle in een wijk en tot meer jeugddelinquentie. Wijkparticipatie, als activiteiten met formele en informele zeggenschap, kan gezien worden als tegenhanger van sociale desorganisatie. Wijkparticipatie zou dan juist tot meer sociale controle en tot minder jeugddelinquentie leiden. Als er bijvoorbeeld in overleg met de gemeente, de politie en wijkbewoners met de jongeren besproken wordt hoe overlast beperkt kan worden, zullen alle partijen ook zorg dragen voor uitvoering van de afspraken, wat dus tot meer sociale controle leidt en zo tot minder jeugddelinquentie. Ook uit de theorie van Sampson e.a. (1997) kan worden afgeleid dat wijkparticipatie, als vorm van collective efficacy, leidt tot meer sociale controle en tot minder jeugddelinquentie. Wijkparticipatie is een duidelijke vorm van actiebereidheid van wijkbewoners om normen en waarden na te leven en controle uit te oefenen, zoals met buurtpreventieteams.

Een andere mogelijke theoretische verklaring voor het veronderstelde verband tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie is dat de programma's zorgen voor meer mogelijkheden voor jongeren om binding met de wijk aan te gaan. Volgens de sociale controletheorie van Hirschi (1969, zoals weergegeven in Junger-Tas e.a., 2008) geldt dan hoe sterker de mate van individuele wijkbinding van de jongeren, des te meer een individu te verliezen heeft bij het vertonen van deviant gedrag, dus des te minder delinquent gedrag de jongeren zullen vertonen. Hirschi onderscheidt vier dimensies. Via alle vier dimensies kan vanuit de theorie samenhang tussen wijkparticipatie en wijkbinding van de jongere afgeleid worden. Als er meer activiteiten georganiseerd worden voor jongeren, kunnen jongeren zich vaker inzetten bij activiteiten in de wijk (involvement). Er zijn dan ook meer mogelijkheden om andere wijkbewoners te leren kennen via de activiteiten, waardoor ze zich meer gehecht gaan voelen aan significante personen uit de wijk (attachment). Ze zullen zich meer gebonden aan de voelen (commitment) omdat ze er erkenning en waardering krijgen. Hierdoor zullen de jongeren sneller de algemene normen en waarden in de wijk accepteren

en naleven, wat hun overtuigingen (beliefs) beïnvloedt, waardoor ze minder delinquent gedrag zullen vertonen.

Behalve op theoretische gronden kan het verband tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie ook op basis van empirisch onderzoek verondersteld worden. Empirische onderzoeken hierover zijn schaars: slechts één Amerikaans onderzoek geeft aanwijzingen om een verband te veronderstellen tussen jeugddelinquentie en wijkparticipatie. In het onderzoek is het verband tussen lagere delinquentie en bewonersparticipatie op het niveau van appartementengebouwen vastgesteld (Saegert en Winkel, 1998). In appartementengebouwen met veel bewonersparticipatie vindt minder delinquentie plaats dan in appartementen met weinig bewonersparticipatie. Als dit verband op niveau van appartementengebouwen is aangetoond, zou het verband ook op wijkniveau kunnen gelden. In Nederlands empirisch onderzoek is alleen het verband tussen wijkparticipatie en sociale cohesie aangetoond (Van Marissing, 2008).

Zowel theoretisch als empirisch zijn er dus redenen om te veronderstellen dat jeugddelinquentie en wijkparticipatie samenhangen.

2.3 Probleemstelling

2.3.1 Doelstelling

In dit onderzoek staat de relatie tussen jeugddelinquentie, wijkparticipatie, sociale cohesie sociale controle en wijkbinding van jongeren centraal. Deze relatie is in Nederland nog niet onderzocht. Dit onderzoek levert een bijdrage aan de wetenschappelijke discussie over de invloed van wijkfactoren op jeugddelinquentie door te onderzoeken of en hoe de mate van wijkparticipatie van invloed is op de mate van jeugddelinquentie. Bovendien kan met meer inzicht in de relatie tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie beleid gericht op het verminderen van jeugddelinquentie verbeterd worden.

2.3.2 Vraagstelling en hypotheses

De hoofdvraag van dit onderzoek is:

In hoeverre hangt de mate van jeugddelinquentie in een wijk samen met de mate van wijkparticipatie en in hoeverre wordt dit verband gemedieerd door sociale cohesie, sociale controle en wijkbinding van jongeren?

De hoofdvraag wordt opgesplitst in twee deelvragen.

Deelvraag 1:

Is er samenhang tussen de mate van jeugddelinquentie en de mate van wijkparticipatie?

Uit de theorie van Bronfenbrenner (1979, zoals weergegeven in Jonkman e.a., 2006) kan worden afgeleid dat de omgeving invloed heeft op het delinquente gedrag van jongeren.

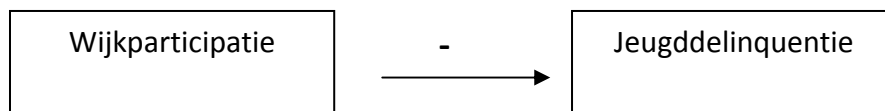
Uit de theorie van de levensloopbenadering van Sampson en Laub (1993, zoals weergegeven in Jonkman e.a., 2006) kan worden afgeleid dat jongeren juist op deze leeftijd meer onder

invloed van de wijk komen en op deze leeftijd de kans op delinquent gedrag vergroot, omdat jongeren minder onder controle van hun ouders komen te staan. Voor het verklaren van jeugddelinquentie kan hieruit worden afgeleid dat wijkenmerken samenhangen met jeugddelinquentie. Ook Junger-Tas e.a. (2008) concluderen dat specifieke kenmerken in de wijk zowel het sociale als antisociale gedrag kunnen remmen of bevorderen. Wijkparticipatie kan zo'n specifiek kenmerk zijn, omdat het de gelegenheid kan beïnvloeden. De gelegenheidstheorie van Cohen en Felson (Junger-Tas e.a., 2008) stelt dat het de gelegenheid in de wijk is, die jongeren aanzet tot het vertonen van delinquent gedrag. Het tegelijk voorkomen van een onbewaakt doel en gemotiveerde dader, maakt dat er delinquent gedrag vertoond wordt. Meer wijkparticipatie kan er voor zorgen dat jongeren minder gemotiveerd zijn om delinquent gedrag te vertonen, omdat er door meer wijkparticipatie voldoende activiteiten georganiseerd worden en jongeren zeggenschap hebben in hun wijk. Wijkparticipatie kan er ook voor zorgen dat er minder onbewaakte doelen zijn, door buurtpreventieteams en zo de gelegenheid voor het plegen van delinquentie verkleinen. Wijkparticipatie kan dus zowel de gemotiveerdheid van de jongere als ook de bewaking van het doel beïnvloeden. Volgens de theorie van Cohen en Felson (1979, zoals weergegeven in Rovers, 1997) is er dan minder gelegenheid voor delinquent gedrag en zal de mate van jeugddelinquentie dus lager zijn.

De verwachting is dat niet het hele verband hiermee kan worden verklaard, omdat er ook een mediërende werking van sociale cohesie, sociale controle en wijkbinding van de jongeren verwacht wordt. Deze zal bij deelvraag 2 worden besproken.

Hypothese 1

Naarmate de wijkparticipatie hoger is, is er minder jeugddelinquentie in de wijk.

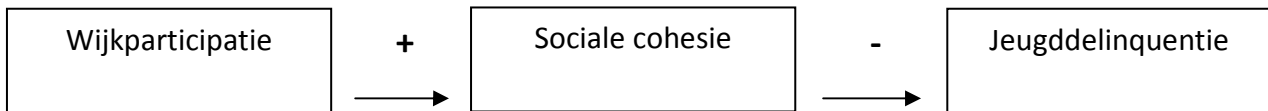
Deelvraag 2

In hoeverre wordt dit verband gemedieerd door sociale cohesie, sociale controle en wijkbinding van jongeren?

Uit de theoretische verkenning blijken sociale cohesie een verklarende mechanisme te kunnen zijn voor de mate van jeugddelinquentie in een wijk. Uit de theorie van Durkheim (1893, zoals weergegeven in Ultee e.a., 2001) kan worden afgeleid dat naarmate wijkbewoners zich meer gehecht voelen aan de wijk, ze de gedeelde normen en waarden meer zullen naleven en er meer sociale cohesie zal zijn. Dus hoe meer sociale cohesie, des te minder jeugddelinquent gedrag zal er zijn als de normen en waarden in een wijk delinquent gedrag afkeuren. Uit het WRR rapport blijkt dat wijkparticipatie als instrument ingezet kan worden om de sociale cohesie in een wijk te vergroten (WRR, 2005).

Hypothese 2a

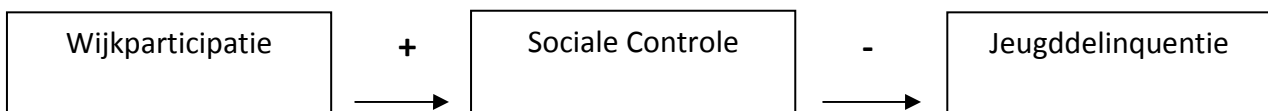
Het verband tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie wordt positief gemedieerd door sociale cohesie in de wijk: Hoe meer wijkparticipatie, des te meer sociale cohesie, des te minder jeugddelinquentie.

Uit de theoretische verkenning blijkt ook sociale controle een verklarend mechanisme te kunnen zijn voor de mate van jeugddelinquentie in een wijk. Uit de theorie van Shaw en McKay (1949, zoals weergegeven in Jonkman e.a., 2006) en Sampson e.a. (1997) blijkt dat hoe meer sociale desorganisatie en hoe minder collective efficacy er is in een wijk, des te minder sociale controle zal er zijn, des te meer delinquentie zal er in een wijk zijn. Wijkparticipatie zorgt door formele en informele activiteiten voor minder sociale desorganisatie en voor meer vrijwillige actiebereidheid van wijkbewoners om jongeren aan te spreken op hun gedrag. Er zal dus door meer wijkparticipatie meer sociale controle daardoor minder jeugddelinquentie zijn.

Hypothese 2b

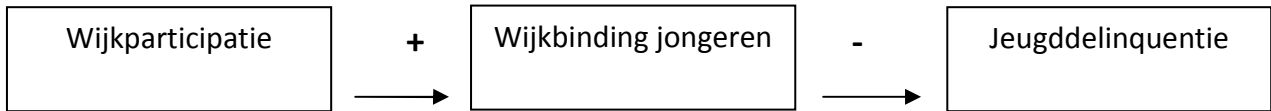
Het verband tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie wordt positief gemedieerd door sociale controle in de wijk: Hoe meer wijkparticipatie, des te meer sociale controle, des te minder jeugddelinquentie.

Uit de theoretische verkenning bleek ook de wijkbinding van de jongeren een verklarend mechanisme voor jeugddelinquentie te zijn. Een verklaring waarom het op individueel niveau tot minder jeugddelinquentie leidt komt van Hirschi (1969, zoals weergegeven in Junger-Tas e.a., 2008). Hij stelt dat zwakke banden met de samenleving leiden tot meer delinquent gedrag. Als jongeren een zwakke band met hun wijk ervaren, zouden ze hierdoor meer delinquent gedrag kunnen gaan vertonen. In wijken met een hoge mate van wijkparticipatie zal minder jeugddelinquentie zijn omdat jongeren door de hoge mate van wijkparticipatie eenvoudig bindingen met de wijk ervaren. Hoe meer wijkbinding de jongeren ervaren, des te meer hebben ze te verliezen aan banden, des te minder delinquent gedrag zullen ze vertonen.

Hypothese 2c

De hypothese is dat het verband tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie gemedieerd wordt door wijkbinding van jongeren. Hoe meer wijkparticipatie, des te meer wijkbinding de jongeren ervaren, des te minder jeugddelinquentie er is in de wijk.

In de analyses zal gecontroleerd worden voor andere factoren waarvan al bekend is dat ze met jeugddelinquentie samenhangen. Deze controlevariabelen zijn in de theoretische verkenning naar voren gekomen. Persoonsgebonden kenmerken van de jongeren die van invloed blijken te zijn op jeugddelinquentie zijn leeftijd, geslacht, het schooltype van de jongere en opgroeien in een eenoudergezin (Junger-Tas e.a., 2008) en etniciteit van de jongere. (Bovenkerk, 1991, zoals weergegeven in Traas, 2006).

Van de omgevingsfactoren is bekend dat een grote etnische heterogeniteit (Junger-Tas e.a., 2008) en een groot aantal eenoudergezinnen (Weijters, 2008) invloed hebben op de mate van jeugddelinquentie. Bovendien moeten de normen en waarden in een wijk delinquent gedrag afkeuren (Durkheim, 1893, zoals weergegeven in Ultee e.a., 2001)

3. Onderzoeksmethode

3.1 Dataverzameling

Om te komen tot uitspraken over empirische samenhang tussen jeugddelinquentie en wijkparticipatie is gebruik gemaakt van enquêtes. Speciaal voor dit onderzoek zijn de gegevens van de wijkenquête Capelle aan den IJssel verzameld. Daarnaast is gebruik gemaakt van twee bestaande enquêtes, de scholierenenquête van CTC en de buurtmonitor Capelle aan den IJssel. Gegevens over de bevolking van de wijken komt uit de gemeentelijke basisadministratie via Statline van CBS.

De keuze voor enquêtes is gemaakt, omdat enquêtes goed gebruikt kunnen worden voor het benaderen van causale verklaringen in sociaal wetenschappelijk onderzoek ('t Hart, Boeije en Hox, 2006). De keuze voor Capelle aan den IJssel is gemaakt, omdat van deze gemeente zowel de individuele gegevens over jeugddelinquentie als gegevens over wijkfactoren verkregen konden worden. De gemeente Capelle aan den IJssel heeft, als enige van vijf gemeentes die gevraagd zijn, toestemming gegeven voor het houden van een wijkenquête voor dit onderzoek. Andere gemeentes hadden als bezwaar dat hun bewoners overvoerd werden met enquêtes. Capelle aan den IJssel is een middelgrote gemeente, vlak naast Rotterdam, met zo'n 65 duizend inwoners, waarvan 22% jongeren onder de 18 zijn. De voor dit onderzoek gebruikte databestanden zullen nu worden toegelicht.

Wijkenquête Capelle

De wijkenquête is gehouden voor dit onderzoek in april en mei 2009 in alle tien wijken in Capelle aan den IJssel. Er zijn in eerste instantie 2647 brieven verspreid. Per 6-cijferige postcodegebied, dat is ongeveer per straat, zijn minimaal en aselekt twee brieven bezorgd met een verzoek om via internet de enquête in te vullen. Daarbij heeft elke wijk minimaal 200 brieven gekregen. Om het invullen van de enquête voor wijkbewoners aantrekkelijk te maken zijn cadeaubonnen verloot onder de inzenders. Binnen een week werd een zeer lage respons geconstateerd. Hiervoor zijn twee redenen gevonden. Er is sprake van een dalende respons op bewonersenchuêtes in Nederland en bij een grootschalig wijkonderzoek in Capelle aan den IJssel uit 2007 bleek dat 80% van de bewoners de voorkeur gaf aan het invullen van een papieren enquête boven een internet enquête (Oostveen, 2007). Daarom zijn binnen twee weken na de eerste bezorging, 1000 extra brieven met een papieren enquête wederom aselekt over alle 6-cijferige postcodegebieden verspreid. Dit keer zijn de brieven persoonlijk overhandigd als er iemand thuis bleek te zijn en is mondeling om medewerking aan de enquête gevraagd. De respons van de papieren enquête is 22%. Ook de respons op de internetenquête is nog licht gestegen na verloop van tijd tot 8,4%. De totale respons op alle enquêtes is 12,2%.

Het percentage eigen woningbezitters is in de respons hoger dan het stadsgemiddelde. De respons was in alle wijken voldoende groot en vormde voldoende afspiegeling van de populatie om tot betrouwbare analyses te komen. Uit de wijkenquête komen de gegevens voor wijkparticipatie, sociale cohesie, sociale controle en de normen en waarden in de wijk.

Scholierenonderzoek van CTC

Dit scholierenonderzoek is in opdracht van de gemeente Capelle aan den IJssel door het Verwey Jonker instituut uitgevoerd in 2008 (Braam en Jonkman, 2009). In oktober en november 2008 zijn naar alle 4820 jongeren van Capelle aan den IJssel brieven naar hun huisadres verstuurd met het verzoek deel te nemen aan de internetenquête die vijf weken lang online in te vullen was. Deelname was vrijwillig en onder de deelnemers zijn prijzen verloot.

De oorspronkelijke vragenlijst van het scholierenonderzoek is in Amerika door Pollard, Catalano, Hawkins en Arthur (1997, zoals weergegeven in Jonkman e.a., 2006) ontwikkeld om een beeld te kunnen schetsen van de situatie van jongeren in een wijk en van aangrijpingspunten voor preventief gedrag. Deze vragenlijst is vertaald, aangepast aan de Nederlandse situatie en getest op betrouwbaarheid en validiteit door het NIZW Jeugd (Jonkman e.a., 2006). Er zijn vragen gesteld over probleemgedragingen en risico- en beschermende factoren in het gezin, op school, in de wijk en onder leeftijdsgenoten. De gemiddelde Cronbach's alpha van de gebruikte schalen in het scholierenonderzoek is 0.78.

De enquête is op internet ingevuld door 1522 jongeren van 12 tot en met 17 jaar waarvan 800 meisjes en 722 jongens. De steekproefaantallen zijn door weging gecorrigeerd voor leeftijd en geslacht en komen voldoende overeen met de populatie om betrouwbare analyses uit te voeren. Vervolgens zijn voor dit onderzoek de jongeren die nog basisonderwijs volgden uit het databestand verwijderd. Reden hiervoor is de invloed van de wijk kan verschillen tijdens de basisschoolperiode en de middelbare schoolperiode en ook voor de jongere zelf de overgang van basisschool naar middelbare school samengaat met grote veranderingen. De uiteindelijke steekproefgrootte komt daarmee op 1472 en de respons op 31%.

Er is voor de volgende variabelen gebruikt gemaakt van dit databestand: jeugddelinquentie, geslacht, leeftijd en etniciteit van de jongeren, schooltype, mate van wijkbinding en opgroeien in een eenoudergezin.

Buurtmonitor Capelle aan den IJssel

De Buurtmonitor bevat de resultaten van een tweejaarlijkse bewonersenquête die is gehouden in september 2007 in opdracht van de gemeente Capelle aan den IJssel door bureau Oostveen uit Enschede onder een grote representatieve steekproef van 7272 personen uit de bevolking van de gemeente Capelle aan den IJssel vanaf 16 jaar (Oostveen, 2007). Er zijn 50 waardebonnen verloot en er is een rappelronde gehouden. De respons van de enquête is 46%. De resultaten in de Buurtmonitor zijn gewogen zodat ze een goede afspiegeling van de bevolking vormen. Uit dit onderzoek komen de gegevens over de het percentage eenoudergezinnen per wijk.

Statline van het Centraal Bureau voor Statistiek (CBS)

De gegevens uit Statline van het CBS zijn gebruikt voor het vaststellen van de etnische heterogeniteit in een wijk. De gegevens over de etnische samenstellingen van de wijken in Capelle aan den IJssel zijn uit 2004 en zijn gebaseerd op gegevens uit de gemeentelijke basisadministraties.

3.2 Meetinstrumenten

In dit onderzoek is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande en geteste vragenlijsten. De gebruikte schalen zullen hieronder worden toegelicht. Eerst zal de afhankelijke variabele beschreven worden, daarna de variabelen op individueel niveau en tot slot de onafhankelijke variabelen op wijkniveau.

In bijlage 2 is een overzicht opgenomen van de schalen die voor dit onderzoek gebruikt zijn. Weergegeven zijn het aantal items, de vragen, de minimale en maximale score, de gemiddelde score en standaarddeviatie per vraag en de Cronbach's alpha van de vraag.

3.2.1 Afhankelijke variabele

Jeugddelinquentie

De omvang van jeugddelinquentie is moeilijk precies aan te geven. Veel van het delinquent gedrag is niet bekend of blijkt niet geregistreerd te zijn bij de politie, omdat de pakkans voor jongeren klein wordt geacht. Daarom wordt veel gebruik gemaakt van zelfrapportage om delinquent gedragingen van jongeren te meten. Nadeel hiervan is dat de jongeren niet altijd de waarheid hoeven te vertellen. 'Zelfrapportage geeft inzicht in de prevalentie en frequentie, maar ook in correlaties en inzicht in de delinquent carrières en zijn zo een aanvulling en alternatief voor politiecijfers' (Junger-Tas e.a., 2008). Voor dit onderzoek is voor de mate van jeugddelinquentie gebruik gemaakt van acht vragen uit het scholierenonderzoek. De vragen meten het wel (score 1) of niet (score 0) vertonen van vormen van delinquent gedrag in de afgelopen 12 maanden. Zo is er gevraagd naar het plegen van diefstal en vernieling, naar heling, wapenbezit en deelname aan vechtpartijen. De mate van jeugddelinquentie is bepaald door van elke respondent de gemiddelde score op deze acht vragen te nemen. De vragen hebben een Cronbach's alpha van 0.63. De scores op jeugddelinquentie blijken sterk rechtsscheef verdeeld te zijn. De schaal is daarom logaritmisch getransformeerd, waardoor de scheefheid en de gepiektheid sterk daalden (Tabachnick & Fidell, 2007). De getransformeerde schaal is voldoende normaalverdeeld, wat een voorwaarde is voor het uitvoeren van lineaire regressies. In de beschrijving van jeugddelinquentie wordt ook gebruik gemaakt van jeugddelinquentie in categorieën omdat dat een beter inzicht geeft dan de continue schaal. Daarbij zijn drie categorieën gemaakt afhankelijk van het aantal keren dat delinquent gedrag is vertoond in de afgelopen 12 maanden. De categorieën zijn "0 keer delinquent gedrag vertoond", "1 keer delinquent gedrag vertoond" en "2x of vaker delinquent gedrag vertoond".

3.2.2 Onafhankelijke variabelen

Wijkparticipatie

Dit begrip is geoperationaliseerd door te vragen of wijkbewoners actief zijn in de wijk via formele of informele activiteiten. Er zijn vragen gesteld of wijkbewoners op de hoogte zijn van het bestaan van een wijkraad, wijkkrant en sociale wijkactiviteiten. Ook is gevraagd naar de deelname hieraan door wijkbewoners of door de geënquêteerde zelf. Er zijn meerdere antwoordcategorieën gebruikt. De antwoorden zijn zo gecodeerd dat elke vorm van wijkparticipatie, (antwoordmogelijkheden "ja", "vaak", "weinig", "soms") score 1 heeft

gekregen en het ontbreken van wijkparticipatie (antwoordmogelijkheden “nee”, “nooit” of “weet ik niet”) score 0. Per individuele wijkbewoner is het gemiddelde van deze zes scores berekend. De mate van wijkparticipatie is het gemiddelde van de individuele scores per wijk en ligt tussen 0 (geen enkele vorm van wijkparticipatie) en 1 (alle vormen van wijkparticipatie zijn in de wijk aanwezig). De zes vragen zijn nieuw en vormen samen een schaal met een betrouwbaarheid uitgedrukt in Cronbach’s alpha van 0.79.

Sociale cohesie

Deze schaal is samengesteld uit elf vragen over de mate van samenhang in de wijk. Er zijn stellingen voorgelegd aan de wijkbewoners en hen gevraagd in hoeverre men het er (zeer) mee eens of (zeer) mee oneens is door een schaal met vier antwoordmogelijkheden te bieden. Er is gevraagd naar informele sociale controle en actiebereidheid, sociale interactie, gehechtheid met en vertrouwen in de wijk. De antwoordscores zijn gecodeerd met scores tussen 0 en 1. Voor de individuele score is het gemiddelde van de scores op de 11 vragen genomen. Daarna is per wijk het gemiddelde berekend van de alle individuele scores van de wijkbewoners. De schaal heeft een Cronbach’s alpha van 0.67.

Sociale controle

Deze schaal is samengesteld uit zes vragen waarin gevraagd wordt bij welke gedragingen van jongeren wijkbewoners zullen ingrijpen. De antwoordmogelijkheden waren 1=zeer waarschijnlijk, 2=waarschijnlijk, 3=onwaarschijnlijk, 4=zeer onwaarschijnlijk en zijn gehercodeerd naar scores tussen 0 en 1. De individuele score is het gemiddelde van de scores op deze 6 vragen. Daarna is het gemiddelde per wijk berekend door alle individuele scores te middelen. De Cronbach’s alpha is 0.88.

Wijkbinding van de jongeren

Deze schaal gaat over de individuele binding met de wijk die de jongeren ervaren. Er zijn negen vragen gesteld over deze binding. Enkele voorbeeldvragen:

Kies het antwoord dat het beste jouw mening weergeeft:

- Ik vind dat ik in een leuke buurt woon.
- De burens valt het op als ik iets goed doe en ze zeggen dat ook tegen me.
- In de buurt waar ik in woon, zijn voldoende activiteiten voor jongeren van mijn leeftijd (zoals sportclubs).

Antwoordmogelijkheden op de vragen waren “1=NEE”, “2=nee”, “3=ja”, “4=JA”. De scores zijn gehercodeerd naar 0, 0.33, 0.66 en 1 aangegeven. De individuele score is de gemiddelde score van de negen vragen. De score op wijkbinding is het gemiddelde van de individuele scores, waarbij score 0 geen wijkbinding betekent en score 1 een hoge mate van wijkbinding voor de jongeren aangeeft. De schaal heeft een Cronbach’s alpha van 0.82.

3.2.3 Controlevariabelen

Schooltype van de jongeren

In het scholierenonderzoek is gevraagd welke school de jongeren bezochten. De antwoordmogelijkheden waren aangegeven in 12 verschillende categorieën. Voor dit onderzoek zijn er drie categorieën van gemaakt. De eerste omvat alle jongeren die VMBO, MBO of speciaal onderwijs volgen. Verder is er een categorie HAVO gemaakt en een groep VWO/HBO/WO. Jongeren uit gemengde brugklassen zijn bij de laagste categorie van die brugklas ingedeeld. De jongeren die in de enquête aangaven op het moment geen onderwijs te volgen zijn, gezien de leerplicht in Nederland tot 18 jaar, toch ingedeeld en wel bij de groep VMBO/MBO/ speciaal onderwijs.

Etniciteit van de jongeren

Voor het vaststellen van de etniciteit van de jongere is gekeken naar het geboorteland van beide ouders. In de enquête waren zeven antwoordmogelijkheden op de vraag in welk land de vader en moeder van de jongeren geboren is: Nederlands, Surinaams, Antilliaans, Turks, Marokkaans, Indonesisch, overig. Conform de definitie van allochtoon volgens het CBS is een score 1 toegekend aan jongeren waarvan de vader of de moeder of beiden in het buitenland geboren zijn. Anderen hebben een score 0 voor autochtoon gekregen.

Eenoudergezin van de jongeren

Er is in het scholierenonderzoek gevraagd naar de thuissituatie van de jongeren. Er is gevraagd of ze samenwoonden met hun moeder, stiefmoeder, pleegmoeder, oma, tante, vader, stiefvader, pleegvader, opa, oom of een andere volwassene. Een jongere groeit op in een oudergezin als hij of zij opgroeit bij slechts de moeder of de vader en er geen andere volwassenen in huis zijn behalve eventuele broers of zussen. In dit onderzoek is geen onderscheid gemaakt tussen de natuurlijke- of stiefouder. In het geval van een eenouder(stief)gezin is de score 1 toegekend, anders een score van 0.

Etnische heterogeniteit in de wijk

Voor het meten van de etnische samenstelling in een wijk is gebruik gemaakt van de Blau-index voor variëteit (Blau, 1977, zoals weergegeven in Pitts, 2003), een algemene maat voor het meten van variatie in categoriale data. Deze index houdt rekening met zowel het aantal verschillende groepen als ook met de groeps grootte. De mogelijke etniciteiten zijn conform de indeling van het CBS, Nederlands, Westers, Marokkaans, Turks, Surinaams, Antilliaans/Arubaans en "niet-westers overig". Het CBS hanteert een minimale groeps grootte van 50 bewoners per wijk voor alle categorieën, behalve voor "niet-westers overig". Hier is het minimum 10 bewoners per wijk. Een score 0 betekent een volledig homogene wijk met slechts een bevolkingsgroep en score 1 juist een volledig heterogene wijk van even grote groepen.

Percentage eenoudergezinnen in de wijk

Voor het vaststellen van de gezinssituatie is in de Buurtmonitor Capelle aan den IJssel gekeken naar de burgerlijke stand van de gemeentelijke basisadministratie. Daarnaast is een inschatting gemaakt van het aantal samenwonenden, dat volgens de burgerlijke staat als twee alleenstaanden geregistreerd staan en dan ten onrechte als eenoudergezin zouden aangemerkt. Als twee mensen langer dan 24 maanden op hetzelfde adres wonen, of beiden verhuisd zijn van eenzelfde vorig adres en het leeftijdsverschil minder dan 20 jaar bedraagt, zijn ze meegeteld als samenwonend met of zonder kinderen en één huishouden. Ook twee ongehuwde personen die op een adres wonen en minimaal een gemeenschappelijk kind hebben zijn meegeteld als samenwonend. Het percentage eenoudergezinnen geeft het aantal eenoudergezinnen in een wijk ten opzichte van het totaal aantal gezinnen met kinderen van 0 tot en met 17 jaar weer.

Normen en waarden in de wijk

Bij deze schaal zijn zes vragen gesteld over de normen en waarden in een wijk. Er zijn stellingen genoemd waarbij men op een vierpuntsschaal aan kon geven of met het er zeer mee oneens, mee oneens, mee een, zeer mee eens was. Enkele voorbeelden van gebruikte stellingen:

- Wetten en regels zijn er om gebroken te worden.
- Je neemt een groot risico als je laat op de avond alleen door deze wijk loopt.
- Rondhangende jongeren in deze wijk vind ik een probleem vinden.

De antwoordmogelijkheden zijn omgezet naar scores tussen 0 en 1. Score 1 staat voor hoge normen en waarden: dus wetten en regels zijn er om nageleefd te worden, jongeren horen niet rond te hangen en 's avonds behoor je veilig over straat te kunnen. Een score 0 staat voor lage normen en waarden. De individuele score is het gemiddelde van de scores op de zes vragen. Voor de normen en waarden in de wijk is het gemiddelde van alle individuele scores van de bewoners uit die wijk berekend. De zes vragen hebben een Cronbach's alpha van 0.79.

4. Resultaten

Dit onderzoek richt zich op het onderzoeken van een verband tussen wijkparticipatie als onafhankelijke variabele en jeugddelinquentie als afhankelijke variabele. Ook wordt gekeken of sociale cohesie, sociale controle en binding van jongeren aan de wijk mediërende variabelen zijn. Daarnaast worden controlevariabelen meegenomen, waarvan de samenhang met jeugddelinquentie al bekend is uit andere onderzoeken. Van alle variabelen volgen nu univariate beschrijvingen. Ook wordt een beschrijving van de variabelen per wijk gegeven. Daarna volgen bivariate beschrijvingen en correlaties waarin de samenhang tussen jeugddelinquentie en de overige variabelen worden beschreven en getoetst. Er wordt alleen waarde gehecht aan samenhang die niet op toeval berust. Voor de continue variabele jeugddelinquentie en de categoriale variabelen geslacht, schooltype, etniciteit van de jongere en eenoudergezin is de samenhang via een Anova onderzocht en getoetst met de toetsingsgrootheid F bij een significantieniveau van $p < 5\%$. Voor de correlatie tussen jeugddelinquentie en de intervalvariabelen leeftijd, wijkparticipatie, etnische heterogeniteit van de wijk, aandeel eenoudergezinnen in de wijk, sociale cohesie, sociale controle en normen en waarden in de wijk is het verband bekeken met een bivariate correlatieanalyse en weergegeven in Pearsons r . Ook hier geldt $p < 5\%$ als grens voor het significantieniveau. Daarna wordt onderzocht hoe de afhankelijke variabele jeugddelinquentie verklaard kan worden met behulp van de onafhankelijke- en controlevariabelen gezamenlijk in een multiële regressieanalyse, een goede manier om afhankelijkheid van een intervalvariabele met meer andere intervalvariabelen uit te drukken (Nijdam, 2003).

4.1 Univariate beschrijving

De groep respondenten wordt nu bekeken op kenmerken en vergeleken met landelijke cijfers zoals weergegeven in Junger-Tas e.a. (2008). In tabel 1 zijn de beschrijvingen van alle variabelen opgenomen. Nu volgt een korte beschrijving. De 1472 jongeren die de enquête hebben ingevuld zijn 12 tot en met 17 jaar oud. De gemiddelde leeftijd van alle jongeren is 14 jaar en 5 maanden ($SD = 1.63$). De enquête is door iets meer meisjes (53%) dan jongens (47%) ingevuld en deze verhouding wijkt iets af van de landelijke verdeling met 49% meisjes en 51% jongens. Van de jongeren blijkt bijna 44% VMBO, MBO of speciaal onderwijs te volgen, ruim 30% volgt HAVO en bijna 26% volgt VWO, HBO of WO. Ruim 28% van de jongeren is allochtoon, dat is lager dan het landelijke percentage allochtone jongeren (32%). Het percentage jongeren dat opgroeit in een eenoudergezin ligt met 23% hoger dan het landelijke gemiddelde van 12,1%.

Van alle Capelse jongeren blijkt 82% geen delinquent gedrag te hebben vertoond het afgelopen jaar. Dit percentage ligt hoger dan in het landelijke onderzoek van Junger-Tas e.a. (2008) waarin bijna 70% van alle jongeren aangaf het laatste jaar geen delinquent gedrag te hebben vertoond. Een nadere uitsplitsing laat zien dat 11% eenmalig één van de acht delinquente gedragingen heeft vertoond en 7% heeft 2x of vaker delinquent gedrag vertoond. Capelle aan den IJssel blijkt niet uitgesproken homogeen of heterogeen te zijn qua etnische samenstelling ($M = 0.44$, $SD = 0.09$). Het aandeel eenoudergezinnen ten opzichte van alle gezinnen in de wijk blijkt 25% te zijn. De mate van wijkparticipatie in Capelle aan den IJssel heeft een gemiddelde van 0.59 ($SD = 0.15$).

Tabel 1: Univariate analyses van de variabelen

		Percentage ¹	M	SD	Range	Min	Max
Variabelen op jongerenniveau							
	Jeugddelinquentie (als schaal)		0.02	0.04	0 - 1	0.00	0.27
	Jeugddelinquentie (in categorieën)						
	0x delinquent gedrag	82					
	1x delinquent gedrag	11					
	2x of vaker	7					
	Leeftijd jongeren in jaren		14.40	1.60	12-17	12	17
	Geslacht						
	Jongen	47					
	Meisje	53					
	Schooltype						
	VMBO/MBO/Speciaal	44					
	HAVO	31					
	VWO/HBO/WO	26					
	Etniciteit						
	Autochtoon	71					
	Allochtoon	29					
	Eenoudergezin						
	Niet	76					
	Wel	24					
	Wijkbinding jongeren		0.58	0.17	0 - 1	0	1
Variabelen op wijkniveau							
	Etnische heterogeniteit		0.44	0.09	0 - 1	0.34	0.72
	%Eenoudergezinnen		0.25	0.11	0 - 1	0.11	0.45
	Normen en waarden		0.77	0.02	0 - 1	0.73	0.81
	Wijkparticipatie		0.59	0.15	0 - 1	0.35	0.87
	Sociale cohesie		0.50	0.02	0 - 1	0.46	0.57
	Sociale controle		0.64	0.04	0 - 1	0.55	0.72

¹N=1472

Dit onderzoek richt zich op de wijk als verklaringsniveau. Daarom worden nu ook de verschillen tussen wijken bekeken. In tabel 2 is een beschrijving van de variabelen per wijk opgenomen. Om de scores te kunnen vergelijken is ook de kolom met de totale scores op stadsniveau toegevoegd. Hierna volgt een korte beschrijving, eerst van de variabelen op jongerenniveau, daarna van de wijkvariabelen.

De mate van jeugddelinquentie verschilt van 0.009 tot 0.021. De laagste gemiddelde score op jeugddelinquentie (0.009) komt voor in de wijken 's Gravenland en Middelwatering West. De hoogste gemiddelde score (0.021) komt voor in wijk Middelwatering Oost. Jeugddelinquentie in categorieën laat zien dat in Fascinatio niemand 2x keer of vaker delinquent gedrag heeft vertoond. In Middelwatering Oost en Oostgaarde Noord blijkt het kleinste percentage jongeren te wonen die geen delinquent gedrag hebben vertoond. In Oostgaarde Zuid en Schenkel wonen de meeste jongeren die 2x of vaker delinquent gedrag hebben vertoond. Qua geslacht van de jongeren verschillen de wijken enigszins. In Fascinatio blijkt het percentage meisjes in de wijk 63% te zijn, terwijl in 's Gravenland het percentage meisjes slechts 48% is. Qua schooltype is opmerkelijk dat het percentage jongeren dat VWO volgt in Fascinatio (14%) veel lager dan gemiddeld (26%) is en in 's Gravenland juist veel hoger dan gemiddeld (34%) is. Qua opgroeien in een eenoudergezin valt op dat drie wijken ver onder het gemiddelde van 24% zitten, namelijk Capelle West (16%), 's Gravenland (14%)

en Oostgaarde Zuid (17%). Ook zijn er drie wijken die ver boven het gemiddelde zitten, Middelwatering Oost (31%), Schenkel (32%) en Schollebaar Noord (31%). In de laatste drie wijken groeit dus een derde van alle jongeren op in een eenoudergezin. Het percentage allochtone jongeren in een wijk is het laagste in Capelle West (16%) en het hoogst in Schollebaar Noord (39%) en Middelwatering West (38%). In Fascinatio ervaren de jongeren de minste wijkbinding (52%) en in Capelle West ervaren de jongeren de meeste wijkbinding (64%).

De variabelen op wijkniveau hebben de volgende opvallende punten. Fascinatio is de meest heterogene wijk met veel mensen met verschillende etnische achtergronden te wonen (0.71). Ook Oostgaarde Noord blijkt etnisch heterogeen (0.64). Capelle West, 's Gravenland, Oostgaarde Zuid en Middelwatering West zijn de meest homogene wijken (met respectievelijk 0.36, 0.36 en 0.37). De wijk met procentueel de meeste eenoudergezinnen is Oostgaarde Noord. Bijna de helft van alle gezinnen in deze wijk (45%) bestaat uit eenoudergezinnen. Ook Middelwatering Oost heeft een groot deel eenoudergezinnen met 38%. 's Gravenland en Capelle West scoren aanzienlijk lager dan gemiddeld met respectievelijk 11 en 12% eenoudergezinnen ten opzichte van het totaal aantal gezinnen.

De mate van wijkparticipatie laat grote verschillen zien. In Capelle West is de mate van wijkparticipatie het hoogst en met 0.81 boven gemiddeld (0.58). In Schollebaar Noord is de wijkparticipatie het laagst met 0.31. De verschillen in normen en waarden per wijk over het afwijzen van delinquent gedrag zijn niet zo heel groot. Op een schaal van 0 tot 1 blijken alle scores verdeeld te liggen tussen 0.73 en 0.81. Een zelfde geringe spreiding zien we bij de mate van sociale cohesie in de wijk. De gemiddelde sociale cohesie in Capelle aan den IJssel is 0.50. Capelle West scoort met 0.57 boven gemiddeld en Middelwatering Oost scoort met 0.46 onder gemiddeld. Ook op sociale controle heeft Capelle West de hoogste score met 0.72 en Middelwatering Oost de laagste score (0.55). De gemiddelde score op sociale controle in Capelle aan den IJssel is 0.64.

Tabel 2. Univariate analyses van de variabelen per wijk.

	Capelle West	Fascinatio	's Gravenland	Middelwatering Oost	Middelwatering West	Oostgaarde Noord	Oostgaarde Zuid	Schenkel	Schollevaar Noord	Schollevaar Zuid	Gemiddelde
Variabelen op jongerenniveau											
Jeugd delinquentie (continu)	0.013	0.009	0.014	0.021	0.009	0.018	0.015	0.018	0.015	0.015	0.02
Jeugd delinquentie In categorieën											
0x delinquent gedrag	0.86	0.83	0.84	0.75	0.87	0.75	0.82	0.78	0.79	0.83	0.82
1x delinquent gedrag	0.09	0.17	0.09	0.16	0.09	0.18	0.08	0.12	0.14	0.10	0.11
2x of vaker delinquent gedrag	0.05	0.00	0.07	0.09	0.04	0.07	0.10	0.10	0.07	0.07	0.07
Leeftijd in jaren	14.2	14.4	14.2	14.6	14.3	14.3	14.5	14.9	14.5	14.4	14.4
Geslacht (Meisje)	0.55	0.63	0.48	0.51	0.60	0.49	0.55	0.56	0.52	0.54	0.53
VMBO	0.43	0.57	0.33	0.54	0.40	0.46	0.40	0.52	0.52	0.45	0.44
HAVO	0.31	0.29	0.33	0.24	0.31	0.26	0.38	0.21	0.31	0.32	0.31
VWO	0.27	0.14	0.34	0.22	0.29	0.29	0.22	0.27	0.17	0.22	0.26
Eenoudergezin	0.16	0.26	0.14	0.31	0.23	0.25	0.17	0.32	0.31	0.28	0.24
Allochtoon	0.16	0.34	0.21	0.34	0.38	0.28	0.28	0.31	0.39	0.30	0.29
Wijkbinding jongeren	0.64	0.52	0.60	0.58	0.56	0.56	0.60	0.54	0.54	0.56	0.58
Variabelen op wijkniveau											
Etnische heterogeniteit	0.36	0.71	0.36	0.49	0.39	0.64	0.37	0.45	0.44	0.49	0.44
%Eenoudergezinnen	0.12	0.15	0.11	0.38	0.29	0.45	0.17	0.34	0.20	0.31	0.25
Normen en Waarden	0.75	0.74	0.78	0.74	0.80	0.81	0.77	0.79	0.73	0.78	0.77
Wijk Participatie	0.81	0.72	0.68	0.44	0.43	0.45	0.58	0.57	0.31	0.52	0.58
Sociale cohesie	0.57	0.53	0.51	0.46	0.51	0.52	0.48	0.52	0.50	0.49	0.50
Sociale controle	0.72	0.65	0.65	0.55	0.65	0.62	0.69	0.63	0.69	0.62	0.64

4.2 Bivariate analyses en correlaties

In deze paragraaf wordt de samenhang tussen jeugddelinquentie en de overige variabelen bekeken en getoetst. In de bijlage zijn drie tabellen met correlatiematrix opgenomen. Tabel 5 geeft de beschrijving en correlaties van jeugddelinquentie in drie categorieën weer, tabel 6 en 7 geven de correlaties van jeugddelinquentie als continue schaal. De belangrijkste bevindingen worden nu toegelicht.

Uit het onderzoek blijkt samenhang tussen jeugddelinquentie en leeftijd en het verband blijkt positief te zijn ($r = 0.09$, $p = 0.001$). Naarmate de jongeren ouder zijn, vertonen zij meer delinquent gedrag. Zo geeft van de jongeren van 12 jaar die aan dit onderzoek deelnamen gaf 87% aan nooit delinquent gedrag te hebben vertoond, terwijl dit bij de 17-jarigen nog maar 78% is. De samenhang tussen jeugddelinquentie en geslacht blijkt eveneens naar verwachting significant ($F = 51$, $p = 0.000$). Jongens vertonen vaker delinquent gedrag dan meisjes. Slechts 73% van de jongens tegen 88% van de meisjes geeft aan geen delinquent gedrag te hebben vertoond. Ook in de categorieën “1x delinquent gedrag vertoond” en “2x of vaker delinquent gedrag vertoond” blijft het aandeel van de jongens groter dan het aandeel van de meisjes. Uit de analyses blijkt verder dat jongeren die VWO volgen significant lager scoren op jeugddelinquentie ($F = 5.7$, $p = 0.017$) dan jongeren die geen VWO volgen. Etniciteit van de jongeren blijkt niet samen te hangen met delinquentie ($F = 0.132$, $p = 0.72$). Allochtone jongeren vertonen niet vaker delinquent gedrag dan autochtone jongeren. Er is een wel een duidelijk verband tussen het opgroeien in een eenoudergezin en jeugddelinquentie ($F = 11.6$, $p = 0.001$). Jongeren uit een eenoudergezin hebben vaker delinquent gedrag vertoond in de afgelopen 12 maanden dan jongeren die niet opgroeien in een eenoudergezin. De samenhang tussen jeugddelinquentie en de mate van wijkbinding van de jongeren is eveneens significant ($r = -0.108$). Jongeren die een sterke mate van binding met de wijk ervaren, vertonen minder vaak delinquent gedrag. De individuele factoren in dit onderzoek blijken dus, op etniciteit na, allemaal samen te hangen met jeugddelinquentie. De wijkfactoren wijkparticipatie, percentage eenoudergezinnen in de wijk, etnische heterogeniteit in de wijk, sociale cohesie, normen en waarden en sociale controle in de wijk blijken niet samen te hangen met jeugddelinquentie.

De significante onderlinge correlaties zijn in onderstaande tabel weergegeven. Hieruit kan worden opgemaakt dat de collineariteit binnen de tolerantiegrens van 20% valt, want de correlatie is nergens hoger dan 0.8.

Tabel 3. Onderlinge significante correlaties

Variabele	Variabele	<i>r</i>	Significantie
Jeugddelinquentie	Leeftijd	0.09	***
Jeugddelinquentie	Wijkbinding jongeren	-0.11	***
Leeftijd	Wijkbinding jongeren	-0.23	***
Leeftijd	Wijkparticipatie	-0.66	*
Leeftijd	%Eenoudergezin	0.07	*
Wijkbinding jongeren	Wijkparticipatie	0.10	***
Wijkbinding jongeren	%Eenoudergezinnen	-0.08	**
Wijkbinding jongeren	Etnische heterogeniteit	-0.58	***

Variabele	Variabele	<i>r</i>	Significantie
Wijkbinding jongeren	Sociale controle	0.05	*
Wijkparticipatie	%Eenoudergezinnen	-0.58	***
Wijkparticipatie	Etnische heterogeniteit	-0.21	***
Wijkparticipatie	Sociale cohesie	0.66	***
Wijkparticipatie	Normen en waarden	0.19	***
Wijkparticipatie	Sociale controle	0.39	***
%Eenoudergezinnen	Etnische heterogeniteit	0.71	***
%Eenoudergezinnen	Sociale cohesie	-0.30	***
%Eenoudergezinnen	Normen en waarden	0.24	***
%Eenoudergezinnen	Sociale controle	-0.71	***
Etnische heterogeniteit	Sociale controle	-0.55	***
Etnische heterogeniteit	Normen en waarden	0.09	***
Sociale cohesie	Sociale controle	0.54	***
Sociale cohesie	Normen en waarden	0.27	***
Normen en waarden	Sociale controle	0.00	***

4.3 Multipele regressieanalyses

Nu zowel de samenhang van elke factor afzonderlijk met jeugddelinquentie is bekeken en de onderlinge samenhang van de factoren, wordt bekeken hoeveel de factoren gezamenlijk verklaren van de variantie in jeugddelinquentie. Er zijn vier hypothesen opgesteld die nu worden getoetst met een regressieanalyse.

Hypothese 1: Naarmate er een hogere mate van wijkparticipatie is, is er minder jeugddelinquentie in de wijk.

Hypothese 2a: Het verband tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie gemedieerd wordt door sociale cohesie in de wijk. Hoe meer wijkparticipatie, des te meer sociale cohesie, des te minder jeugddelinquentie.

Hypothese 2b: Het verband tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie gemedieerd wordt door sociale controle in de wijk. Hoe meer wijkparticipatie, des te meer sociale controle, des te minder jeugddelinquentie.

Hypothese 2c: Het verband tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie gemedieerd wordt door wijkbinding van de jongeren. Hoe meer wijkparticipatie, des te meer wijkbinding de jongeren ervaren, des te minder jeugddelinquentie er is in de wijk.

Er zijn twee regressiemodellen. Model 1 toetst het verband tussen jeugddelinquentie en wijkparticipatie (hypothese 1). Model 2 toetst het mediërende verband via sociale cohesie, sociale controle en wijkbinding van jongeren (hypothesen 2a, 2b en 2c). Beide modellen zijn significant ($p = 0.000$). De verklaarde variantie in model 1 is 5%. De verklaarde variantie in model 2 is 6%. In de sociale wetenschappen geldt dit als een matig verband.

In model 1 blijken alle individuele variabelen van de jongeren behalve etniciteit significant samen te hangen met jeugddelinquentie. De sterkte en richting van de samenhang wordt bij model 2 besproken. Van de omgevingsfactoren op wijkniveau blijkt in model 1 geen enkele factor significant samen te hangen met jeugddelinquentie. Alleen het percentage eenoudergezinnen in de wijk is bijna significant ($p = 0.07$). Hypothese 1, meer wijkparticipatie hangt samen met minder jeugddelinquentie, kan op grond van dit model niet worden bevestigd en moet worden verworpen.

Van model 2 zullen we nu eerst de controlevariabelen bespreken. Leeftijd van de jongeren blijkt significant samen te hangen met jeugddelinquentie. Het verband is positief, dus hoe ouder de jongeren, des te groter is de kans dat jongeren delinquent gedrag hebben vertoond in de afgelopen 12 maanden. Ook geslacht is significant. Het verband is negatief. Dat betekent dat meisjes (code 1) minder delinquent gedrag vertonen dan jongens (code 0). Bij het schooltype is de categorie VWO/HBO/WO als referentiecategorie genomen. Ten opzicht van VWO/HBO/WO leerlingen blijken leerlingen die VMB, MBO of speciaal onderwijs volgen significant meer delinquent gedrag te vertonen. Ook HAVO leerlingen blijken significant af te wijken qua delinquentie van leerlingen die VWO volgen: ze scoren hoger op het vertonen van delinquent gedragingen. Verder blijkt de gezinssituatie een rol te spelen in de verklaring van jeugddelinquentie. Jongeren uit een eenoudergezin verschillen significant in mate van delinquentie van jongeren die opgroeien in complete gezinnen. Het verband is positief, dus opgroeien in een eenoudergezin gaat samen met meer jeugddelinquentie. Etniciteit van de jongeren blijkt niet significant samen te hangen met jeugddelinquentie. Allochtone jongeren zijn niet meer of minder delinquent dan hun autochtone leeftijdgenoten. Van de variabelen op wijkniveau blijkt etnische heterogeniteit in een wijk geen rol te spelen in de verklaring van jeugddelinquentie. Het percentage eenoudergezinnen in de wijk is wederom bijna significant ($p = 0.07$). Dit doet vermoeden dat jongeren die opgroeien in een wijk met een hoog percentage eenoudergezinnen vaker delinquent gedrag vertonen dan jongeren die opgroeien in een wijk met een lager percentage eenoudergezinnen. Omdat het veronderstelde verband tussen jeugddelinquentie en het aandeel eenoudergezinnen in de wijk voortkomt uit de sociale desorganisatietheorie met sociale controle als verklarend mechanisme is model 2 ook bekeken zonder sociale controle (zie tabel 8 in de bijlagen). Het percentage eenoudergezinnen in de wijk is dan significant ($\beta = 0.105$ en $p = 0.04$). Het lijkt erop dat sociale controle in de wijk een deel van de verklaarde variantie van het percentage eenoudergezinnen in de wijk wegneemt. In dat geval zou sociale controle een mediërende variabele zijn en zou geconcludeerd kunnen worden dat een hoger percentage eenoudergezinnen in de wijk samen gaat met minder sociale controle in de wijk en met meer jeugddelinquentie in de wijk.

Van de mediërende variabelen blijkt de mate van sociale cohesie niet samen te hangen met jeugddelinquentie. Hypothese 2a, het verband tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie wordt gemedieerd door sociale cohesie, moet dus worden verworpen. Ook de mate van sociale controle blijkt niet significant samen te hangen met jeugddelinquentie. Hypothese 2b, dat het verband tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie gemedieerd wordt door sociale controle, moet eveneens worden verworpen. Hypothese 2c toetst het verband tussen wijkparticipatie, wijkbinding van de jongeren en jeugddelinquentie. De binding die de jongeren met de wijk ervaren blijkt een voorspeller te zijn voor jeugddelinquentie. Het verband is negatief: naarmate de jongeren meer binding ervaren, vertonen ze minder delinquent gedrag. Ook wijkparticipatie en jeugddelinquentie blijken significant samen te

hangen, alleen blijkt de richting positief. De hypothese was dat meer wijkparticipatie door meer wijkbinding van jongeren met minder jeugddelinquentie zou samenhangen. Hypothese 2c kan dus niet worden bevestigd, want de samenhang tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie blijkt positief te zijn in plaats van negatief. Hypothese 2c wordt eveneens verworpen.

In model 2 hangt meer wijkparticipatie samen met meer jeugddelinquentie en tegelijkertijd hangt meer wijkbinding van de jongeren samen met minder jeugddelinquentie. Of deze negatieve en positieve samenhang met jeugddelinquentie er samen voor zorgen dat het veronderstelde negatieve verband tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie in model 1 opheffen, valt uit deze regressieanalyses echter niet op te maken. Maar het zou kunnen zijn, dat als deze verbanden samen het negatieve verband opheffen, dat er naast het directe positieve verband, toch sprake is van een indirect negatief verband tussen wijkparticipatie, wijkbinding van jongeren en jeugddelinquentie.

Tabel 4. Regressieanalyses van jeugddelinquentie.

Model	1		2	
	β		β	
Variabelen op jongerenniveau				
Leeftijd	0.088	***	0.063	*
Geslacht ¹	-0.182	***	-0.189	***
VMBO ²	0,066	*	0.068	*
HAVO ²	0.075	*	0.070	*
Eenoudergezin jongeren	0.089	***	0.082	**
Etniciteit jongeren ³	-0.025		-0.025	
Variabelen op wijkniveau				
Etnische heterogeniteit wijk	-0.046		-0.051	
%Eenoudergezinnen wijk	0.097		0.119	
Normen en waarden wijk	-0.038		-0.039	
Wijkparticipatie	0.052		0.100	*
Medierende variabelen				
Sociale cohesie			-0.053	
Sociale controle			0.018	
Wijkbinding jongeren			-0.105	***
<i>F</i>	8.737	***	8.106	***
<i>R</i> ²	0.05		0.06	
<i>N</i>	1472		1472	

*significant bij $p < 0.05$ **significant bij $p < 0.01$ *** significant bij $p < 0.001$

¹ 0=jongen, 1=meisje

² VWO is referentiecategorie

³ 0=autochtoon, 1=allochtoon

5. Conclusie en aanbevelingen

5.1 Conclusie en discussie

In dit onderzoek is gekeken of meer wijkparticipatie samenhangt met minder jeugddelinquentie in een wijk en of dit verband gemedieerd wordt door sociale cohesie en sociale controle en binding van jongeren aan de wijk.

De samenhang tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie in een wijk is niet aangetroffen. Hypothese 1, meer wijkparticipatie gaat samen met minder jeugddelinquentie, is dus verworpen. Hypotheses 2a, wijkparticipatie, gemedieerd door sociale cohesie hangt samen met minder jeugddelinquentie en hypothese 2b, wijkparticipatie, gemedieerd door sociale controle, hangt samen met minder jeugddelinquentie, zijn eveneens verworpen.

Hypothese 2c, het negatieve verband tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie wordt gemedieerd door wijkbinding van de jongeren, levert interessante uitkomsten op. De samenhang tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie met wijkbinding van jongeren als mediator blijkt nu wel significant te zijn, maar tegen de verwachting in is het verband positief. De samenhang tussen jongeren die een sterke mate van wijkbinding ervaren en jeugddelinquent gedrag is ook significant en volgens verwachting negatief. Jongeren die een sterke mate van binding met de wijk ervaren, vertonen minder delinquent gedrag. Na toevoeging van wijkbinding van jongeren in model 2 heeft wijkparticipatie dus een positief verband met jeugddelinquentie en heeft wijkbinding van de jongeren een negatief verband met jeugddelinquentie. Als deze positieve samenhang (tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie) en negatieve samenhang (tussen wijkbinding van de jongeren en jeugddelinquentie) elkaar opheffen, zou dat mogelijk een verklaring voor het ontbreken van samenhang in model 1 kunnen zijn. In dat geval zou er misschien, naast het aangetoonde directe positieve verband, toch sprake kunnen zijn van een indirect negatief verband tussen wijkparticipatie, wijkbinding van jongeren en jeugddelinquentie. Maar vooralsnog is er een positieve samenhang tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie geconstateerd en is hypothese 2c eveneens verworpen.

Waarom is het samengaan van een hoge mate van wijkparticipatie met een lage mate van jeugddelinquentie, zoals verondersteld in hypothese 1, niet aangetroffen? Uit Nederlands onderzoek (Bolt en Ter Maat, 2005) naar wijkparticipatie blijkt dat mensen zich vaak inzetten voor de wijk uit een gevoel van ontevredenheid met de leefbaarheid in de wijk, met name als ze ontevreden zijn over de veiligheid in de wijk. Concrete problemen blijken een positieve invloed op participatie te hebben. Wijken waar een hoge mate van jeugddelinquentie is, zullen volgens Bolt en Ter Maat dus een hogere mate van wijkparticipatie hebben. Een lage mate van participatie duidt op weinig problemen, dus ook een lage mate van jeugddelinquentie. “De keuze om niet te participeren is juist een keuze van tevredenheid” stellen de onderzoekers. Dit zou verklaren waarom meer wijkparticipatie juist samengaat met hoge mate van jeugddelinquentie in een wijk, wat uit model 2 volgt.

De gevonden positieve samenhang zou ook een kwestie van tijd kunnen zijn. In de praktijk kan wijkparticipatie doelbewust gestimuleerd wordt door beleidsmakers in wijken waar al een hoge mate van jeugddelinquentie is. De hoge mate van wijkparticipatie gaat dan eerst samen met een hoge mate van jeugddelinquentie. Het verwachte negatieve effect van

wijkparticipatie op jeugddelinquentie zal pas na verloop van tijd blijken en met longitudinaal onderzoek vastgesteld moeten worden. Tot die tijd geldt dat een hoge mate van jeugddelinquentie samengaat met een hoge mate van wijkparticipatie. Dit zou ook een verklaring kunnen zijn voor het positieve verband tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie in model 2 en het ontbreken van een negatief verband in model 1.

Van Marissing e.a. (2004) geven een mogelijke verklaring waarom het inzetten van wijkparticipatie niet leidt tot minder jeugddelinquentie. Zij stellen dat wijkparticipatie kan leiden tot sterke binding binnen de groep wijkparticipanten waardoor de band met niet-participerenden verzwakt. De wijk kan gaan bestaan uit groepen die hun eigen leven leiden en individuen kunnen zich buiten gesloten voelen. Hieruit kan worden afgeleid dat als wijkparticipatie zich onvoldoende richt op de jongeren, ze zich buitengesloten voelen, waardoor ze minder wijkbinding ervaren, waardoor ze minder te verliezen hebben als ze deviant gedrag vertonen, waardoor ze eerder delinquent gedrag zullen vertonen. Dit zou betekenen dat het verwachte negatieve verband tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie alleen optreedt als de wijkparticipatie zich ook richt op jongeren, zodat ze zich niet buitengesloten voelen en hun binding met de wijk vergroten.

Er zijn dus drie mogelijke verklaringen voor de empirisch vastgestelde positieve samenhang: verhoogde wijkparticipatie als reactie op al bestaande hoge mate van jeugddelinquentie, de factor tijd waardoor het effect van wijkparticipatie pas later zichtbaar is en de mate waarin wijkparticipatie jongeren uitsluit. Dit zou kunnen betekenen dat op termijn en met wijkparticipatie gericht op jongeren, wijkparticipatie toch samen zou kunnen gaan met minder jeugddelinquentie. Maar dit mogelijke verband kan alleen met longitudinaal onderzoek worden vastgesteld. Vooralsnog toont dit onderzoek aan dat er geen verband is tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie.

Hypotheses 2a, wijkparticipatie, gemedieerd door sociale cohesie hangt samen met minder jeugddelinquentie, is eveneens verworpen. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat wijkbewoners pas participeren als er een probleem is en dat afhankelijk van het probleem steeds weer andere wijkbewoners participeren (Van Marissing, 2008). Het zijn dan steeds groepjes wijkbewoners die participeren. Het kan zijn dat hierdoor de sociale cohesie in de wijk niet beïnvloed wordt door de wijkparticipatie en dat er daarom geen samenhang tussen wijkparticipatie, sociale cohesie en jeugddelinquentie is vastgesteld. Hypothese 2b, het verband tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie wordt gemedieerd via sociale controle is eveneens verworpen. Een mogelijke verklaring voor het ontbreken van samenhang door sociale cohesie en sociale controle wordt gegeven door Bolt en Ter Maat (2005). Zij schetsen de verandering in de maatschappelijke banden van burgers. Waar de maatschappelijke banden vroeger sterk waren, vaak voor een groot deel van het leven en met traditionele gemeenschappen op basis van geloof of bloedband, zijn de banden tegenwoordig zwakker, flexibeler en dynamischer. Sociale cohesie en sociale controle zouden dan dus ook steeds minder plaats vinden in deze traditionele gemeenschappen, maar meer in flexibelere en dynamischere gemeenschappen. Dit kan een verklaring zijn voor het ontbreken van significantie samenhang op wijkniveau: de wijk is niet meer zo'n traditionele omgeving. Maar daarentegen blijkt de wijkbinding van de jongeren wel samen te hangen met jeugddelinquentie. Naarmate jongeren zich meer verbonden voelen aan de wijk, vertonen ze minder delinquent gedrag. Dit is een bevestiging van de sociale bindingstheorie van Hirschi en eveneens in overeenstemming met eerder onderzoek (Jonkman e.a., 2006, Junger-Tas e.a., 2008) en doet vermoeden dat voor jongeren de wijk wel een belangrijke omgeving is. Jongeren moeten voldoende mogelijkheden hebben om bindingen met de wijk aan te gaan,

want het aangaan van bindingen is essentieel voor minder delinquent gedrag. Uit de theorie van Van Marissing (2008) zou dit kunnen via wijkparticipatie zolang de wijkparticipatie jongeren niet uitsluit, maar hen juist ruimte geeft om bindingen aan te gaan.

Uit de analyse van de overige variabelen op wijkniveau blijkt etnische heterogeniteit in een wijk niet samen te hangen met jeugddelinquentie. Er is net geen verband geconstateerd tussen jeugddelinquentie en eenoudergezinnen, maar de *p*-waarde gaat richting significantie en doet vermoeden dat jongeren die opgroeien in een wijk met veel eenoudergezinnen een grotere kans hebben op het vertonen van delinquent gedrag. Vermoedelijk wordt het verband gemedieerd door sociale controle.

Het onderzoek geeft verder empirische bevestiging dat leeftijd, geslacht, schooltype en eenoudergezin samenhangen met de mate van jeugddelinquentie in een wijk. Uit het onderzoek blijkt een positief verband tussen leeftijd en jeugddelinquentie. Naarmate de jongeren ouder zijn, neemt de kans op delinquent gedrag toe. Jongens vertonen vaker delinquent gedrag dan meisjes. Jongeren die VWO vertonen minder delinquent gedrag dan jongeren van een ander schooltype. Jongeren uit een eenoudergezin hebben vaker delinquent gedrag vertoond in de afgelopen 12 maanden dan jongeren die niet opgroeien in een eenoudergezin. Tot slot een niet significante vermelding, omdat er vaak anders over gedacht wordt: Allochtone jongeren vertonen niet vaker delinquent gedrag dan autochtone jongeren, wanneer gecontroleerd wordt voor schooltype en gezinssituatie. Deze bevestigingen zijn in overeenstemming met de resultaten van eerder empirisch onderzoek (Van der Laan en Blom, 2005, Junger-Tas e.a., 2008, Weijters, 2008).

Zoals gemeld in de inleiding is het verband tussen wijkvariabelen en jeugddelinquentie onderwerp van discussie. Het ontbreken van een verband tussen wijkvariabelen en jeugddelinquentie is in meer onderzoeken naar voren gekomen (Rovers, 1997), terwijl Junger-Tas e.a. (2008) wel een verband vaststellen tussen wijkfactoren en jeugddelinquentie. Dit onderzoek toont aan dat zowel wijkparticipatie als de mate van wijkbinding van jongeren een rol spelen bij de verklaring van jeugddelinquentie en doet vermoeden dat ook het percentage eenoudergezinnen in de wijk een rol speelt. Hieruit kan geconcludeerd worden dat wijkfactoren wel degelijk een verklaring kunnen bieden voor de mate van jeugddelinquentie.

In dit onderzoek is, voor het eerst in Nederland, onderzocht of en hoe wijkparticipatie samenhangt met jeugddelinquentie. Het antwoord op de vraag die gesteld is in de titel van het onderzoek, "Houden participerende wijkbewoners delinquente jongeren in het gareel?" is vooralsnog ontkennend. Directe samenhang tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie is niet empirisch vastgesteld en gemedieerd door sociale cohesie, sociale controle en wijkbinding van jongeren blijkt samenhang er wel te zijn, maar is de richting, anders dan verwacht, positief. De relatie tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie blijkt in werkelijkheid complex.

5.2 Sterke en zwakke punten en aanbevelingen voor vervolgonderzoek.

Dit onderzoek is een cross-sectioneel onderzoek, gehouden in Capelle aan den IJssel. Een sterk punt is dat zowel jongeren als wijkbewoners ondervraagd zijn om het verband tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie te onderzoeken.

Capelle aan den IJssel is in 2009 gestart met een preventiestrategie tegen jeugddelinquentie. Dit heeft mogelijk invloed gehad op de mate van wijkparticipatie, die gemeten is in april en mei 2009. De mate van jeugddelinquentie is gemeten voor de start van het project uitgevoerd en kan er dus niet door beïnvloed zijn. Het wijkonderzoek is echter gedaan in april en mei 2009, slecht enkele maanden na de start van het project.

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van een nieuwe schaal voor het meten van wijkparticipatie. Deze schaal heeft een goede Cronbach's alpha en kan dus in andere onderzoeken gebruikt worden. Zoals uit de discussie naar voren is gekomen, zal in verder onderzoek kunnen worden meegenomen of wijkparticipatie daadwerkelijk op jongeren gericht is. Achterliggend idee is dat wijkparticipatie de wijkbinding met niet-participerenden verzwakt. Het is dus van belang om in verder onderzoek te kijken naar de mate waarin wijkparticipatie jongeren uitsluit of insluit.

De belangrijkste aanbeveling op grond van dit onderzoek is echter het uitvoeren van longitudinaal onderzoek. Het aangetoonde positieve verband tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie gemedieerd door wijkfactoren is verrassend en niet gewenst als het juist ingezet wordt om jeugddelinquentie te verlagen. Als wijkbewoners pas participeren als er sprake is van een probleem, in dit geval hoge jeugddelinquentie, zal het effect van wijkparticipatie pas na verloop van tijd zichtbaar zijn. Dit geldt ook als beleidsmakers wijkparticipatie inzetten in wijken waar al een hoge mate van jeugddelinquentie is. Ook dan zal er eerst sprake zijn van samenhang tussen veel wijkparticipatie en veel jeugddelinquentie. Longitudinaal onderzoek kan meer duidelijkheid brengen of het verwachte negatieve verband tussen wijkparticipatie en jeugddelinquentie na verloop van tijd toch tot stand komt.

5.3 Beleidsimplicaties

Dit onderzoek geeft meer inzicht in de complexe werking van wijkparticipatie op jeugddelinquentie. Er is geen empirische bevestiging gevonden dat meer wijkparticipatie tot minder jeugddelinquentie in de wijk leidt. Met de conclusies uit dit onderzoek is het voor beleidsmakers niet voor de hand liggend om wijkparticipatie in te zetten om jeugddelinquentie te bestrijden. Aangezien dit in praktijk wel gebeurt, is het voor beleidsmakers zaak om zich terdege te verdiepen in de veronderstelde werking alvorens het beleid uit te voeren. In ieder geval is het raadzaam om wijkparticipatie ook te richten op de jongeren zelf, zodat ze zich niet buitengesloten voelen, maar juist hun wijkbinding kunnen vergroten door de wijkparticipatie. Het onderzoek laat namelijk zien dat de mate van wijkbinding van de jongeren namelijk wel samenhangt met minder jeugddelinquentie.

Literatuurlijst

Braam en Jonkman, (2009). *Veilig opgroeien: Jongerenonderzoek Capelle aan den IJssel*. Utrecht: NJI.

Bolt, G. en Maat, R. ter. (2005). Participatie in de wijk. *Tijdschrift voor de volkshuisvesting 2005*, 6, 56-62.

Dijke, A. van, Heijboer, A., Ligtermoet, I. e.a., (2003) *Opgroeien en opvoeden in de wijk: een andere aanpak voor integraal jeugdbeleid*. Utrecht: NIZW.

't Hart, H., Boeije, H. en Hox, J. (2006). *Onderzoeksmethoden*. Amsterdam: Boom.

Ince, D., Beumer, M., Jonkman, H. e.a. (2004). *Veelbelovend en effectief: Overzicht van preventieprojecten en –programma's in de domeinen Gezin, School, Kinderen en jongeren, Wijk*. Utrecht: NIZW.

Jonkman, H., Boers, R., Dijk, B. van en Rietveld, M. (2006). *Wijken gewogen: gedrag van jongeren in kaart gebracht*. Amsterdam: SWP uitgevers.

Junger-Tas, J., Steketee, M. en Moll, M. (2008). *Achtergronden van jeugdcriminaliteit en middelengebruik*. Utrecht: Verwey Jonker instituut.

Laan, A.M. van der en Blom, M. (2005). *Jeugddelinquentie: risico en bescherming: jeugdmonitor zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit*. Den Haag: WODC Ministerie voor Welzijn, Gezondheid en Sport.

Loeber, R., Slot, W. en Sergeant, J. A. (2001). *Ernstige en gewelddadige jeugddelinquentie, omvang, oorzaken en interventies* Houten/Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum.

Loeber R., Slot, N.W., Van der Laan, P.H. e.a. (2008). *Tomorrow's criminals: the development of child delinquency and effective interventions*. Farnham: Ashgate.

Lupi, T. (2005). *Wijkbinding: Van veenkolonie tot vinexwijk*. Amsterdam: Aksant.

Marissing, E. van, Bolt, G. en Kempen, R. van (2004). *Stedelijke beleid en sociale cohesie in Hoograven (Utrecht) en Bouwlust (Den Haag)* Utrecht: Universiteit Utrecht en Corpovenista.

Marissing, E. van. (2008). *Buurtten bij beleidsmakers: Stedelijke beleidsprocessen, bewonersparticipatie en sociale cohesie in vroeg-naoorlogse stadswijken in Nederland*. Utrecht: Universiteit Utrecht. (Proefschrift).

Nijdam, A.D. (2003). *Statistiek in onderzoek 1 en 2*. Groningen/Houten: Wolters Noordhoff.

Oostveen, P. (2007). *Bewonersenquête Capelle aan den IJssel 2007*. Enschede: Oostveen Beleidsonderzoek en Advies.

Overdijk-Francis, J.E. en Verheyden, J.A.C. (2003). *Etnische minderheden en het belang van binding: een onderzoek naar antisociaal gedrag onder jongeren*. Houten/Antwerpen: Bohn Stafleu Van Loghum.

Rovers, B. (1997). De invloed van wijkenmerken op criminaliteit van jonge inwoners. In: Musterd, S. en Goethals, A. (eds) (1999). *De invloed van de wijk* (pp 84-113). Amsterdam: SISWO.

Pitts, D.W. (2003) *Diversity, Representation & Performance: Evidence about Race & Ethnicity in public organizations*. Washington: University of Georgia.

Rutenfrans, C.J.C. en Terlouw, G.J. (1994). *Delinquentie, sociale controle en life events: Eerste resultaten van een longitudinaal onderzoek*. Gouda: Gouda Quint bv.

Sampson, R.J. & Laub, J. (1993). *Crime in the Making – Pathways and Turning Points through Life*. Cambridge/Massachusetts: Harvard University Press.

Sampson, R.J. & Raudenbusch, S.W. (2004). The social structure of seeing disorder. *Social Psychology Quarterly*, 67, 319-342.

Sampson, R.J., Raudenbusch, S.W. & Earls, F. (1997). Neighbourhoods and violent crime: A multilevel study of collective efficacy. *Science*, 15, 918-924

Seagart, S., Winkel, G. (1998). Social Capital and the Revitalization of New York City's Distressed inner-city housing. *Housing Policy Debate*, 9, 1, 17-60.

Tabachnick B.G. & Fidell, L.S. (2007). *Using multivariate statistics*. New York: Allyn & Bacon.

Traas, M. (2006). *Aandacht of Aanklacht: jeugdcriminaliteit in agogisch perspectief*. Baarn: HB uitgevers.

Ultee, W. C., Arts, W.A. en Flap, H.D. (2001). *Sociologie: vragen, uitspraken en bevindingen*. Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff.

Weijters, G. (2008). *Youth delinquency in dutch cities and schools: A multilevel approach*. Nijmegen: Radboud Universiteit. (Proefschrift).

Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid (2005). *Vertrouwen in de buurt*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Bijlagen

Bijlage 1. Artikel wijkkrant

Dit is de letterlijke weergave van het artikel zoals gepubliceerd in de Wijkkijker, het wijkblad van Apeldoorn Osseveld en Woudhuis in januari 2009.

Politienieuws uit de wijk.

Afgelopen tijd heb ik als wijkagent nogal wat meldingen binnengekregen m.b.t. overlast veroorzaakt door jeugd. De overlastmeldingen houden verband met vernielingen, hinderlijk ophouden, geweld etc. Zodra er strafrechtelijke gedragingen plaatsvinden, treden wij als politie zeer zeker op.

Het is bekend dat in vergelijking met de andere wijken in Apeldoorn onze wijk het Woudhuis/Osseveld de kroon spant met het aantal minderjarigen. De voorzieningen zijn tot nu toe minimaal. Er wordt samen met meerdere externe partners hard gewerkt om dit te verbeteren. Desalniettemin hebben de minderjarigen en vooral de 18minners ook een plaats nodig om te "hangen."

Wie een poging onderneemt het begrip 'hangjongeren' te definiëren, zal constateren dat dit niet eenvoudig is. Het concept verwijst namelijk naar een zeer diverse categorie jongeren. De diversiteit drukt zich uit in verschillen naar etniciteit, sekse, sociaal-economische klasse, leeftijd en woonplaats. Daarnaast varieert het gedrag van de hangjongeren van onschuldig flaneergedrag tot baldadig schofferen en ernstige vormen van criminaliteit. Verder gaat het hangen van jongeren op straat soms gepaard met problemen in het onderwijs of op de arbeidsmarkt. Echter, ook jongeren die succesvol deelnemen aan de maatschappij, zijn op straat te vinden.

Niet alle hangjongeren zorgen voor overlast. Soms zijn het zelfs eerder de omwonenden die zich intolerant opstellen of irreële angstgevoelens ervaren. Desondanks is het van belang om te benadrukken dat het hangen wel degelijk een serieus probleem kan vormen. Niet alleen voor omwonenden, passanten en winkeliers die overlast ervaren, maar ook voor jongeren zelf. Er zijn verbanden aangetoond tussen hangen en criminaliteit, en tussen criminaliteit, spijbelgedrag en voortijdig schoolverlaten. Tegelijkertijd geldt dat de problemen bij de meeste jongeren van tijdelijke aard zijn en 'vanzelf' weer verdwijnen.

Probleemjongeren, en dan in het bijzonder hangjongeren, zijn een veelbesproken onderwerp. Voor kranten zijn de jongeren een dankbaar onderwerp en op internet blijven de problemen niet onbesproken. Ook (lokale) beleidsmakers, bestuurders en professionals benaderen jongeren in de openbare ruimte als een overlastgevende categorie.

'Buurt geterroriseerd door hangjongeren', 'Jongerengroepen massaal in gevecht', 'Hangjongeren steeds moeilijker in toom te houden'. De krantenkoppen liegen er niet om. De term 'hangjongeren' deed in de jaren 90 van de vorige eeuw voor het eerst zijn intrede en werd daarmee ook als probleem op de veiligheidsagenda gezet. Toch betekent dit niet dat het om een heel nieuw fenomeen gaat, integendeel. Rondhangende jongeren zijn van alle tijden. Na de Tweede Wereldoorlog, toen jongeren meer geld en vrije tijd tot hun beschikking kregen, verschenen deze groepen steeds vaker in het straatbeeld. In de jaren 60 werden ze bijvoorbeeld 'nozems', 'pleiners' en 'dijkers' genoemd: jongeren die zich minder gemakkelijk de wet lieten voorschrijven en de straat als gemeenschappelijk ontmoetingspunt kozen. Ook toen al, soms tot ergernis van buurtbewoners.

‘Volwassenen’ lijken er moeite mee te hebben dat jongeren schijnbaar doelloos en nutteloos rondhangen. Rondhangende jongeren denken daar zelf heel anders over. Voor hen staat de ontmoeting met leeftijdsgenoten, uit het zicht van hun ouders, voorop. Dat dit vaak samengaat met uitdagend gedrag, kan worden toegeschreven aan hun ontwikkelingsfase. Assertief gedrag, tonen wat je lichamelijk kunt en het imponeren van de andere sekse maken daar onderdeel van uit. Sommige opvattingen gaan nog een stap verder en stellen dat ‘hangen’ een bijdrage kan leveren aan de ontwikkeling van jongeren in de leeftijd van twaalf tot achttien jaar, zoals het leren aangaan van sociale contacten en vriendschappen. Grensoverschrijdend gedrag zou daar ook bij horen. Want hoe kun je experimenteren en grenzen verkennen zonder over grenzen heen te gaan?

Met grote vormen van criminaliteit hebben hangjongeren meestal niets te maken. Misschien dat er soms een enkele jongere uit een dergelijke groep het criminele pad op dreigt te gaan, maar van een meerderheid is zelden of nooit sprake. Een ander thema dat vaak met rondhangen wordt geassocieerd, is de toename van geweld in de maatschappij: uitgaansgeweld, geweld tussen rivaliserende groepen, gebruik van (vuur)wapens. Vooral in het weekeinde, wanneer er vaak sprake is van overmatig gebruik van alcohol en/of andere stimulerende middelen, komt dit soort explosief geweld voor. Maar ook bij deze problematiek zijn hangjongeren zelden betrokken.

Hangplekken zijn van alle tijden; de behoefte om vrienden te ontmoeten, samen wat te kletsen en te lachen op een ‘eigen’ plek, een ‘vrijplaats’ voor de jeugd, heeft altijd bestaan. De meeste hangjongeren zorgen niet voor problemen in de openbare ruimte. Wanneer toch overlast van hangjongeren wordt ervaren, is dit vaak afhankelijk van de mate waarin buurtbewoners of passanten tolerantie tonen. Maar er zijn ook plaatsen waar het gedrag van jongeren de spuigaten uitloopt. Op deze hangplekken zijn alcohol- en drugsgebruik, geschreeuw, ruzies en het beledigen van voorbijgangers aan de orde van de dag. Hoe dan ook, met geluidsoverlast, vervuiling en vandalisme maken hangjongeren zich in de buurt bepaald niet populair. Dergelijk gedrag van jongeren veroorzaakt overlast – het geeft buurtbewoners een onveilig gevoel – of zij ervaren het als een inbreuk op het woon- en leefgenot. Hoe overlast van jeugd wordt ervaren, kan sterk per straat, buurt of wijk verschillen.

Dat heeft te maken met de vorm en frequentie van het gedrag en de tolerantiegrenzen van de omgeving. Soms stapt een bewoner zelf op de groep af om te vragen om rust. Vaker wordt, uit angst voor de reactie van de jongeren, de politie of gemeente gebeld met het dringende verzoek een einde te maken aan de overlast. Het is langzamerhand niet meer vanzelfsprekend om problemen zelf op te lossen.

Wat dat betreft, is er de afgelopen decennia wel een belangrijk verschil opgetreden. In plaats van sterke sociale controle is het nu vaak: **ieder voor zich**. Het is niet meer de hele gemeenschap – inclusief de ouders van de jongeren – die zich tegenover hen uitsprekt. Buurtbewoners hebben minder contact met elkaar. Een groeiend aantal mensen kent zijn eigen burens niet eens. Een klagende omwonende is voor de jongeren dan ook vaak een anonieme volwassene.

Doordat hangjongeren gezien worden als crimineeltjes in plaats van pubers die grenzen aftasten, durven bewoners hen nauwelijks aan te spreken. Jongeren merken dat ook. De meesten zouden juist graag een gesprek willen aangaan. Veel jongeren hebben namelijk het gevoel dat ze niet serieus worden genomen. Een veel gehoorde opmerking van hun kant is dat er nergens iets voor ze te doen is en dat ze overal worden weggestuurd. Binnen de

kortste keren beginnen de omwonenden weer 'moeilijk te doen'. Soms is dat terecht, geven de jongeren toe.

Wanneer u overlast ervaart van de jeugd is het nog steeds het beste om de jeugd op hun gedrag aan te spreken. Dat hierbij het de toon is die de muziek maakt spreekt voor zich. Mocht u nu angst hebben, al dan niet terecht, is het misschien ook mogelijk om met een aantal burens de overlast gevende groep aan te spreken. Negen van de tien keer zult u ervaren dat dit resultaat geeft.

Ook is de rol van de ouders zeer groot. Het mag toch niet zo zijn dat ik in de late avonduren kinderen van 12 en 13 jaar op straat tegenkom waarvan de ouders niet weten waar hun kinderen zich hebben opgehouden en met wie ze omgaan.

Jan Huver, wijkagent in Osseveld-Oost/Woudhuis , District Apeldoorn, team Noordoost, Politieregio Noord en oost Gelderland, in de Wijkijker van januari 2009.

Bijlage 2. Beschrijvingen van de gebruikte schalen

Jeugddelinquentie		
Aantal items: 8	Min/Max: 0-1	Cronbach's alpha: 0.63
		Gemiddelde <i>SD</i>
Deze vraag gaat over jou. Heb of ben je het afgelopen jaar (12 maanden):		
- opzettelijk iets op straat vernield?	0.05	0.22
- iets uit een winkel gestolen?	0.04	0.19
- door de politie opgepakt omdat je iets gedaan had?	0.04	0.20
- deelgenomen aan een vechtpartij?	0.08	0.27
- iemand in elkaar geslagen?	0.04	0.20
- gestolen spullen verkocht?	0.01	0.07
- iets op school gestolen?	0.03	0.17
- wel eens een wapen bij je gedragen?	0.03	0.18

Wijkbinding jongeren		
Aantal items: 9	Min/Max: 0-1	Cronbach's alpha: 0.82
		Gemiddelde <i>Standaarddeviatie</i>
Kies het antwoord dat het beste jouw mening weergeeft:		
In de wijk waar ik in woon, wonen mensen die trots op me zijn als ik iets goeds doe.	0.51	0.26
In de wijk waar ik in woon, zijn voldoende activiteiten voor jongeren van mijn leeftijd (zoals sportclubs).	0.54	0.30
Ik voel me veilig in de wijk waar ik in woon.	0.70	0.24
Ik zou graag uit deze wijk verhuizen	0.74	0.28
Als ik zou moeten verhuizen, zou ik deze wijk erg missen.	0.66	0.30
De buren valt het op als ik iets goed doe en ze zeggen dat ook tegen me.	0.42	0.26
Ik vind dat ik in een leuke wijk woon	0.67	0.26
Er wonen veel volwassenen bij mij in de wijk, met wie ik kan praten over dingen die belangrijk voor mij zijn.	0.41	0.27
In de wijk waar ik in woon, wordt vaak verhuisd.	0.55	0.25

Wijkparticipatie			
Aantal items: 6	Min/Max 0-1	Cronbach's alpha: 0.79	
		Gemiddelde	Standaarddeviatie
Heeft uw wijk een wijkvereniging of wijkraad?		0.70	0.46
Zijn er in uw wijk sociale wijkactiviteiten, zoals een wijkfeest of een sporttoernooi?		0.71	0.46
Hoe vaak zijn bewoners in uw wijk betrokken bij sociale wijkactiviteiten, zoals een wijkfeest of een sporttoernooi?		0.61	0.49
Heeft uw wijk een wijkkrant, nieuwsbrief of eigen website?		0.61	0.49
Hoe vaak zijn bewoners uit uw wijk betrokken bij het maken van een wijkkrant, nieuwsbrief of website?		0.29	0.45
Leest u de gemeenteberichten over uw wijk in de huis-aan-huiskrant, de wijkkrant, nieuwsbrief of op de website?		0.59	0.49

Sociale cohesie in de wijk			
Aantal items: 11	Min/Max 0-1	Cronbach's alpha: 0.67	
		Gemiddelde	Standaarddeviatie
Dit is een hechte wijk		0.47	0.23
De mensen in deze wijk zijn bereid om burenen te helpen		0.42	0.21
Mensen in deze wijk kennen elkaar nauwelijks		0.53	0.24
Mensen in deze wijk delen niet dezelfde normen en waarden		0.50	0.24
Mensen uit deze wijk zijn te vertrouwen		0.41	0.19
Mensen in deze wijk kunnen over het algemeen slecht met elkaar overweg		0.66	0.19
Niemand in deze wijk interesseert het wat er met mij gebeurt		0.62	0.21
Wanneer ik van huis ben, weet ik dat mijn burenen een oogje in het zeil houden		0.50	0.28
Mensen in deze wijk leveren elkaar geregeld een gunst		0.46	0.21
Mensen in deze wijk vragen elkaar om adviezen		0.47	0.20
Mensen in deze wijk gaan regelmatig bij elkaar op bezoek		0.49	0.28

Normen en waarden		
Aantal items: 6	Min/Max 0-1	Cronbach's alpha: 0.79
		Gemiddelde Standaarddeviatie
In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?		
Als jongeren om de paar maanden een keertje spijbelen, vind ik dat niet zo'n probleem	0.71	0.24
Graffiti in mijn wijk vind ik een probleem / zou ik een probleem vinden	0.77	0.21
In het openbaar alcohol drinken in mijn wijk vind ik een probleem / zou ik een probleem vinden	0.77	0.22
In het openbaar drugs gebruiken/handelen in mijn wijk vind ik een probleem / zou ik een probleem vinden	0.90	0.17
Rondhangende jongeren in mijn wijk vind ik een probleem / zou ik een probleem vinden	0.72	0.24

Sociale controle in de wijk		
Aantal items: 6	Min/Max 0-1	Cronbach's alpha: 0.88
		Gemiddelde Standaarddeviatie
Geef aan in hoeverre het waarschijnlijk is, dat mensen uit uw buurt op de volgende manieren zullen handelen: (Met handelen bedoelen wij het ondernemen van actie)		
Handelen als jongeren spijbelen en rondhangen in de buurt	0.49	0.24
Handelen als jongeren graffiti spuiten in de buurt	0.73	0.24
Handelen als jongeren zich respectloos gedragen in de buurt	0.65	0.24
Handelen als jongeren vechten in de buurt	0.67	0.26
Handelen als jongeren drugs en/of alcohol gebruiken in de buurt	0.67	0.28
Handelen als voorzieningen in de buurt worden gesloten	0.65	0.25

Bijlage 3 Tabellen

Tabel 5: Bivariate analyses en correlaties van jeugddelinquentie in drie categorieën.

Aantal malen delinquent gedrag vertoond	0x	1x	2x of vaker
Leeftijd ($r = 0.09^{**}$)			
12	87.0	10.4	2.6
13	84.9	10.4	4.7
14	82.7	9.3	8.0
15	76.1	13.2	10.7
16	79.5	13.2	10.7
17	78.2	15.0	6.8
Geslacht ($F = 51.72^{***}$)			
Jongen	73.0	16.3	10.7
Meisje	88.8	6.9	4.3
Schooltype			
VMBO/MBO/speciaal ($F = 2.4$)			
HAVO ($F = 0.4$)	80.3	11.3	8.3
VWO/HBO/WO ($F = 5.7^*$)	84.4	11.1	4.5
Etniciteit ($F = 0.132$)			
Allochtoon	81.0	11.0	7.50
Autochtoon	83.0	10.7	5.80
Eenoudergezin ($F = 11.6^{***}$)			
Niet	82.3	10.8	6.9
Wel	76.1	13.9	10.0
Wijkbinding jongeren ($r = -0.108^{***}$)			
Niet	85.8	10.1	4.1
Wel	73.6	13.3	13.1

* = significant bij $p < 0.05$, ** = significant bij $p < 0.01$, *** = significant bij $p < 0.001$
 N=1472

Tabel 6: Correlatiematrix van jeugd delinquentie en gebruikte interval variabelen

	Jongeren variabelen													
	Jeugd delinquentie	Leeftijd Jongeren	Wijkbinding jongeren	Wijkvariabelen	Wijkparticipatie	%Eenoudergezinnen	Etnische heterogeniteit	Sociale cohesie	Normen en waarden					
Variabelen op jongerenniveau														
Leeftijd	0.090	***												
Wijkbinding	-0.108	***	-0.232	***										
Variabelen op wijkniveau														
Wijkparticipatie	-0.014	-0.050	*	0.098	***									
%Eenoudergezinnen	0.044	0.056	*	-0.078	**	-0.576	***							
Etnische heterogeniteit	0.023	0,012		-0.079	**	-0.214	***	0.710	***					
Sociale cohesie	-0.036	-0,032		0.034		0.655	***	-0.298	***	-0.033				
Normen Waarden	-0.016	-0,016		-0.005		0.198	***	0.237	***	0.098	***	0.270	***	
Sociale controle	-0.046	-0.040		0.050	*	0.385	***	-0.706	***	-0.545	***	0.543	***	0.003

* = significant bij $p < 0,05$, ** = significant bij $p < 0,01$, *** = significant bij $p < 0,001$ (tweezijdig).

N=1472

Tabel 7: Correlatiematrix van jeugddelinquentie en gebruikte categoriale variabelen.

	Geslacht	VMBO	HAVO	VWO	Eenoudergezin jongeren	Etniciteit jongeren
Jeugddelinquentie	51	2.4	0.035	5.7	11.6	0.132

* = significant bij $p < 0.05$, ** = significant bij $p < 0.01$, *** = significant bij $p < 0.001$.

Tabel 8: Regressieanalyses van jeugddelinquentie zonder sociale controle.

Model	1		2	
	β		β	
Variabelen op jongerenniveau				
Leeftijd	0.088	***	0.063	**
Geslacht ¹	-0.182	***	-0.189	***
VMBO ²	0,066	*	0.069	*
HAVO ²	0.075	*	0.071	*
Eenoudergezin jongeren	0.089	***	0.082	**
Etniciteit jongeren ³	-0.025		-0.025	
Variabelen op wijkniveau				
Etnische heterogeniteit wijk	-0.046		-0.053	
%Eenoudergezinnen wijk	0.097		0.105	*
Normen en waarden wijk	-0.038		-0.037	
Wijkparticipatie	0.052		0.091	*
Mediërende variabelen				
Sociale cohesie			-0.042	
Sociale controle				
Wijkbinding jongeren			-0.105	***
<i>F</i>	8.737	***	8.776	***
<i>R</i> ²	0.05		0.06	
<i>N</i>	1472		1472	

*significant bij $p < 0.05$ **significant bij $p < 0.01$ *** significant bij $p < 0.001$

¹ 0=jongen, 1=meisje

² VWO is referentiecategorie

³ 0=autochtoon, 1=allochtoon